

Vanliga frågor och svar om bedömning och betygsättning

Senast uppdaterad: 2007-01-29

UNDERLAG FÖR BEDÖMNING OCH BETYGSÄTTNING	4
FRÅNVARO.....	11
LIKVÄRDIGHET OCH RÄTTVISA	12
ELEVERS RÄTT TILL INFORMATION	15
ANSVAR FÖR BETYGSÄTTNING	18
STYRDOKUMENT	19
<i>Mål och betygskriterier</i>	19
<i>Lokal planering utifrån styrdokumentet</i>	25
PROV OCH KUNSKAPSBEDÖMNING	28
<i>Prov</i>	28
<i>Nationella prov</i>	31
BETYGSDOKUMENT.....	34
<i>Betygsdokument</i>	34
<i>Slutbetyg obligatoriska skolan</i>	36
<i>Slutbetyg gymnasieskolan</i>	36
<i>Slutbetyg vuxenutbildningen</i>	38
<i>Terminsbetyg i grundskolan</i>	40
<i>Samlat betygsdokument i gymnasieskolan och vuxenutbildningen</i>	41
<i>Skriftliga omdömen i grundskolan</i>	42
<i>Internationella betyg</i>	43
PRÖVNING OCH VALIDERING	46
<i>Prövning</i>	46
<i>Prövning grundskolan</i>	47
<i>Prövning gymnasieskolan</i>	48
<i>Prövning vuxenutbildningen</i>	49
<i>Prövning fristående skolor</i>	50
<i>Validering vuxenutbildningen</i>	50
GAMLA OCH NYA BETYG	52

STÖD	55
<i>Särskilt stöd</i>	55
<i>Undantagsbestämmelsen</i>	55
SÄRSKOLAN	61
ÄMNEN OCH KURSER.....	62
<i>Svenska och svenska som andraspråk</i>	62
<i>Engelska och språk</i>	63
<i>NO och SO</i>	66
<i>Idrott och hälsa / specialidrott</i>	67
<i>Slöjd</i>	69
<i>Projektarbete</i>	70
<i>Lokala kurser</i>	72
<i>Gå om en kurs</i>	73
<i>Kurs i fristående skola</i>	74
PROGRAM	75
<i>Reducerade och utökade program</i>	75
<i>Specialutformade program</i>	77
<i>Individuella program</i>	78
REFERENSER	79

Underlag för bedömning och betygsättning

Vad är en individuell utvecklingsplan i grundskolan?

Varje elev i grundskolan ska ha en individuell utvecklingsplan. Utvecklingsplanen ska vara framåtsyftande och utgöra ett aktivt verktyg i elevens lärandeprocess och den ska utgå från elevens förmågor, intressen och starka sidor.

Läraren ansvarar för att utvecklingsplanen tas fram tillsammans med eleven och föräldrarna. Vid utvecklingssamtalet ska läraren i den individuella utvecklingsplanen skriftligen sammanfatta vad som behövs på kort och lång sikt för att eleven ska kunna nå så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar. Utvecklingsplanen kan även innehålla överenskommelser mellan lärare, elev och föräldrar. Planen följs upp med jämna mellanrum och utvärderas och revideras vid nästa utvecklingssamtal.

Syftet med individuella utvecklingsplaner är att de ska stärka uppföljningen för den enskilda eleven i skolan och bidra till att fler utvecklas i riktning mot de nationella målen. Den ska ge eleven ökat inflytande och ansvar över sitt lärande. Den ska konkret beskriva vilka insatser skolan ska göra för att eleven ska utvecklas i riktning mot skolans mål. Den individuella utvecklingsplanen skapar också kontinuitet för eleven vid byten av exempelvis lärare eller skola.

För att stödja skolor i arbetet med att upprätta individuella utvecklingsplaner finns Skolverkets ”Allmänna råd och kommentarer – Den individuella utvecklingsplanen” (SKOLFS 2006:10).

Hur hänger grundskolans utvecklingssamtal ihop med den individuella utvecklingsplanen och skriftlig information? Får utvecklingssamtalet vara betygsliknande till skillnad från den individuella utvecklingsplanen och den skriftliga informationen?

Minst en gång varje termin ska ett utvecklingssamtal genomföras. I samtalet ska både elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling i relation till läroplanens och kursplanernas mål diskuteras. Samtalet bör grunda sig på en samlad och gemensam utvärdering av elevens utveckling i samtliga ämnen.

Utvecklingssamtalet ska ge en allsidig bild av elevens utveckling och innehålla en diskussion om hur skolan kan stödja och stimulera elevens vidareutveckling. Läraren kan i utvecklingssamtalet i årskurs 8 och 9 informera om elevens kunskaper även med hjälp av betygsbeteckningarna. Diskussionen om hur eleven kan utvecklas vidare ska skriftligen sammanfattas av läraren i den individuella utvecklingsplanen. Se också svaret på frågan [”Vad är en individuell utvecklingsplan i grundskolan?”](#). Utvecklingsplanen ska vara framåtsyftande och utgå från den samlade bedömning som gjorts inför utvecklingssamtalet. Uppgifter i den individuella utvecklingsplanen får inte ha karaktären av betyg.

Om elevens föräldrar begär det ska läraren som ett komplement till utvecklingssamtalet även lämna annan skriftlig information. Inte heller denna skriftliga information får ha karaktären av betyg.

Vilken betydelse har faktorer som närvaro, flit och ambition, läxor, lektionsarbete för betygsättningen och hur påverkar det betyget om man är stökig?

I princip utgör de ovan uppräknade egenskaperna eller förhållandena *inte* betygsunderlag.

Enligt läroplanen för grundskolan ska läraren göra en ”allsidig utvärdering av varje elevs kunskapsutveckling”. Vid betygsättningen ska läraren ”utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper”(Lpo 94, kap. 2.7). För gymnasieskolan finns liknande, mer preciserade riktlinjer (Lpf 94, kap. 2.5).

I båda läroplanerna hänvisas till kursplanernas krav, dvs. till målen för utbildningen. Det innebär att bedömning och betygsättning alltid ska ske med målen som utgångspunkt. Det innebär i sin tur att närvaro, flit, ambition, läxläsning, lektionsarbete m.m. inte i sig ska vara grund för betygsättningen, såvida de inte nämns i målen som ska uppnås, till exempel vad gäller laborationsarbete.

Samma förhållande gäller för ordningsfrågor som att eleverna inte har med sig papper och pennor eller inte kommer i tid till lektionerna. Strävan måste naturligtvis vara att uppnå god ordning i olika avseenden, men betygen ska inte vara medlet att uppnå detta.

Det som sker på lektionerna och vid lektionsförberedelser hemma, liksom närvaro och god ordning, är naturligtvis i de flesta fall förutsättningar och medel för att elever ska kunna tillgodogöra sig och utveckla det kunnande som ingår i ämnet eller kursen. På så sätt har detta ”betydelse för betyget”.

Betyg ska alltså gälla kunskaper i ämnet. I riksdagens beslut 1994 sägs också tydligt att det nya betygssystemet ska vara ”mål- och kunskapsrelaterat”. Bedömningen av en elevs kunskaper ska enligt riksdagsbeslutet ”ske med utgångspunkt i kursplanernas mål” och ”betygen ska relateras till kursplanernas krav och de kunskapsnivåer som uppnås” (Prop. 1992/93:220). Det finns således inget stöd för att sätta betyg efter elevens ”personlighet” eller utifrån hur han eller hon betar sig om inte detta finns angivet i målen för ämnet eller kursen.

Däremot kan närvaro, flit och ambition, läxläsning, ordningsfrågor m.m. diskuteras vid utvecklingssamtal på grundskolan med syfte att ”främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling” (Lpo 94 avsnitt 2.7). Detsamma gäller i gymnasieskolan där läraren ska ”samverka med hemmen och informera om eleverna skolsituation och kunskapsutveckling” (Lpf 94 avsnitt 2.5).

Får man sätta betyg i ordning och uppförande?

Nej, betyg gäller kunskaper i ett ämne/kurs och betygsättningen ska ske med utgångspunkt i kursplanerna och betygskriterierna. Se också svaret på frågan ["Vilken betydelse har faktorer som närvaro, flit och ambition, läxor, lektionsarbete för betygsättningen och hur påverkar det betyget om man är stökig?"](#)

Får ett ämne avslutas och betygsättas innan årskurs 9?

Ja. Skolan har en frihet att organisera undervisningen och fördela tiden över skolåren.

Om ett ämne avslutas och betygsätts tidigare än i årskurs 9 ska betyget dock alltid bestämmas utifrån mål att uppnå i slutet av det nionde skolåret och de betygskriterier som fastställts för ämnet. I betygskatalogen samt i terminsbetyget ska det också framgå att ämnet är avslutat.

När ett ämne avslutas och betygsätts tidigare än i årskurs 9 får det dock vissa konsekvenser som är viktiga att tänka på, se svaret på frågan ["Hur sker bedömningen i ett ämne, t.ex. teknik, som avslutas och betygsätts innan årskurs 9?"](#)

Hur sker bedömningen i ett ämne, t.ex. teknik, som avslutas och betygsätts innan årskurs 9?

Ett ämne kan avslutas och betygsättas innan årskurs 9, se också svaret på frågan ["Får ett ämne avslutas och betygsätts innan årskurs 9?"](#)

Skolan har dock ett ansvar för att försöka få alla elever att nå målen. Även om skolan har en frihet att organisera undervisningen och fördela tiden över skolåren upphör inte skyldigheten att ge stöd till elever med svårigheter under hela skoltiden.

Dessutom ska läraren enligt läroplanen allsidigt utvärdera elevens kunskapsutveckling och vid betygsättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper. I ett ämne, t.ex. teknik, som avslutas och betygsätts i årskurs 8 kan ju elevens kunskaper utvecklas under årskurs 9, vilket kanske läraren ser i slöjd eller fysik. Hur gör man med bedömningen av den eleven? Hennes eller hans betyg är redan satt och det ska framgå av betygskatalogen och terminsbetyget att ämnet är avslutat. I praktiken kan eleven vid dessa tillfällen begära en prövning i ämnet.

Den här typen av frågeställning visar dock att det är viktigt att skolan organiserar sin undervisning så att elevens möjlighet till kunskapsutveckling tillåts pågå under hela skoltiden.

På vår skola händer det att eleverna får betyg på sina arbeten i årskurs 7. Ska det vara så?

Nej. När det gäller de årskurser i grundskolan där betyg inte ges är det inte i enlighet med läroplanen och grundskoleförordningen att betyg tillämpas i något sammanhang.

Den nationella kvalitetsgranskningen (rapport nr. 190) om betyg visade dock att det är vanligt att betyg sätts på enskilda arbeten i årskurs 7 och att det även förekommer i årskurs 6 och 5. Ett par vanliga argument är att eleverna vill ha betyg eller att de behöver förberedas för vad som komma ska i årskurs 8 och 9.

När det gäller betyg på enskilda arbeten eller prov i årskurserna 8 och 9 finns ingenting nämnt om detta i förordningar eller läroplaner. Kunskapsbedömning i det löpande skolarbetet betraktas som en del av den professionella yrkesutövningen och ses därmed som en angelägenhet för skolan och lärarna. Det är därför inte en fråga som de nationella styrdokumenterna uttalar sig om. Om lärarna alltså sätter betyg på enskilda arbeten i årskurs 8 och 9 i grundskolan är något som lärarna själva bestämmer tillsammans med eleverna.

Ibland kan man inte få MVG i nian för att man bara haft VG i åttan, t.ex. om man missat något arbetsområde. Ska det vara så?

Nej, så ska det inte vara. Mål att uppnå och betygskriterier är inte knutna till specifika arbetsområden. De anger vilka kunskapskvaliteter eleven ska visa. Det konkreta kunskapsstoffet och arbetsmetoderna bestäms lokalt. Betygen ska i princip ange kvaliteten i elevens kunskaper vid den tidpunkt då betyget sätts. Det är viktigt att det är möjligt för eleven att utvecklas under skoltiden. Det är därför inte rimligt att "missar" från tidigare årskurser omöjliggör för en elev att få t.ex. MVG som slutbetyg.

Samtidigt måste givetvis varje fall bedömas med omdöme. Det är den betygssättande lärarens uppgift. Man kan också säga att bedömningen kan skifta från ämne till ämne. I vissa ämnen finns det en klar progression där senare kunskaper bygger på tidigare och där finns det knappast någon anledning att låta ett resultat under tidigare år dra ner betyget i årskurs 9.

Om det emellertid gäller ämnen där olika arbetsområden är mer sidoordnade och inte förutsätter varandra för att kunskapskvaliteterna som de är formulerade i mål och betygskriterier ska kunna uppnås i årskurs 9 blir bedömningen svårare. Men den princip som anges i första stycket gäller fortfarande. Det är de kunskapskvaliteter eleven visar vid den tidpunkt betyget sätts som ska bedömas.

Kan man ha "rester" från sjuan, alltså områden inom t.ex. fysik, som man inte klarat av och därför inte blir godkänd i nian?

Nej, i så fall har skolan missat att ge den hjälp som behövs för att eleven ska kunna klara målen. "Rester" ska inte sparas från årskurs 7 till årskurs 9. Målen är inte heller så formulerade att de anger att vissa mål ska uppfyllas i årskurs 7.

En del av målen och betygskriterierna klaras ju på något sätt av under årskurserna 7 och 8. Hur gör man med betyget i nian om eleverna inte visat tillräckliga kunskaper tidigare eller "strulat" i årskurserna 7-8 men kommer igen i årskurs 9?

Mål och betygskriterier kan inte på det sättet ses som fristående. Målen att uppnå anger i princip inte kunskapsstoff och arbetsmetoder utan ett kunnande som kan tillämpas på olika kunskapsområden. En elev bör således ha möjligheter att visa det kunnande som inte uppvisades i årskurs 7 eller 8 i årskurs 9.

Betygskriterierna i sin tur anger kännetecknen på måluppfyllelse av olika kvalitet. Inte heller beträffande betygskriterierna är det så att de "klaras av" under årskurs 7 eller 8 utan det är kvaliteter i kunnandet som kan visas inom olika kunskapsområden och därmed också i årskurs 9. De nationella målen och betygskriterierna är således i princip inte knutna till vissa årskurser, vissa kunskapsområden eller vissa arbetsmetoder.

Det kan givetvis vara så att det finns kunskapsstoff som eleven missat och som är väsentligt för måluppfyllelsen. Vissa ämnen har också mer inslag av att ange kunskapsstoff och arbetsmetoder i målen att uppnå. Till exempel finns i kursplanerna för de naturorienterande ämnena och matematik fler mål som anger ett kunskapsstoff än i kursplanerna för de samhällsorienterande ämnena. I de fall där det finns kunskapsstoff som eleven missat och som är väsentligt för måluppfyllelsen är det skolans skyldighet att ge eleven stöd så att han eller hon kan uppfylla målen. Hur det ska göras är en fråga som måste bestämmas lokalt av elev, lärare, föräldrar och rektor. Situationen måste dock hanteras på ett sådant sätt att varken elevens situation eller skolans situation blir orimlig. Det är således inte rimligt att stora delar av tidigare års missade kunskapsområden sparas ihop för prövning i årskurs 9.

Slutligen: Betyg ska gälla de kunskaper eleven uppvisar och inte om eleven "strulat" eller inte.

Ska betygen sättas utifrån det eleven kan när betygen sätts eller utifrån vad eleven visat tidigare? Kan eleven glömma kunskaper? Hur mycket i så fall?

Läraren ska bedöma de kunskaper eleven har när betygen sätts. Eleven kan dock inte uppvisa alla sina kunskaper precis då. Därför är det rimligt att läraren även beaktar kunskaper som eleven visat tidigare. Samtidigt kan ju en elev som går ut årskurs 9 ha glömt sådant som hon eller han kunde i årskurs 8. Mål och betygskriterier i kursplanerna är generella till sin utformning. Att eleven glömt ett visst stoff som lästes för ett år sedan behöver inte betyda att eleven försämrat den förmåga eller kunskap som uttrycks i kursplanens mål och betygskriterier.

För att ta ett fingerat exempel: På en skola arbetar man under historielektionerna i årskurs 8 med temat "Krig genom historien". En elev skriver en uppsats "En jämförelse av Vietnam- och Irakkriget" som visar att eleven redan i årskurs 8 klarar att "reflektera över hur information och propaganda har använts förr och används

idag som ett medel för påverkan" (Mål att uppnå i slutet av det nionde skolåret i Historia). Under årskurs 9 har man ett tema om "Sverige under 1900-talet". Det visar sig då, när man behandlar den svenska Vietnamrörelsen, att eleven glömt mycket av de faktakunskaper som eleven skrev om i sin uppsats. Eleven har svårt att komma ihåg händelseförloppet och hur de olika parterna agerade vid olika tidpunkter i kriget. Däremot visar eleven att hon eller han klarar att reflektera över de olika metoder den svenska Vietnamrörelsen och dess motståndare använde för att påverka den svenska opinionen. Det är denna förmåga till reflektion som ska bedömas. Genom att utgå från elevens arbeten i årskurs 8 och årskurs 9 kan läraren därmed sluta sig till att eleven nått målet att "reflektera över hur information och propaganda har använts förr och används idag som ett medel för påverkan".

Samtidigt kan förstås även en sådan förmåga som uttrycks i kursplanernas mål att uppnå och betygsriterier försämras under årskurs 9. För att ta ytterligare ett fingerat exempel: En elev som läser franska som språkval visar i årskurs 8 att hon eller han "talar med sammanhang och med ett gott uttal samt använder olika strategier för att lösa språkliga problem" (betygsriterium för MVG i årskurs 9). Under årskurs 9 slutar eleven att gå på lektioner i franska och lär sig inte heller franska på fritiden. När läraren bedömer elevens förmåga att tala franska i slutet av årskurs 9 kan läraren konstatera att eleven genom brist på träning inte längre uppnår målen för MVG i franska.

Hur ska ett arbete som lämnas in för sent bedömas?

Läraren ska enligt läroplanen planera undervisningen tillsammans med eleverna. I samband med denna planering är det lämpligt att man diskuterar igenom frågor om hur arbetet ska bedrivas och när arbeten ska slutföras. Enligt läroplanen ska lärarna tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen. Skolan ska sträva mot att varje elev tar personligt ansvar för sina studier. En del i det personliga ansvaret är att lämna in arbeten i tid och därför ska eleverna respektera de slutdatum som sätts upp för exempelvis inlämning av skriftliga uppgifter.

Bedömningen och betygsättningen kan dock inte användas för att "bestraffa" elever som lämnar in arbeten o.d. efter satt slutdatum. Läraren ska enligt läroplanen vid betygsättningen använda all tillgänglig information om elevens kunskaper. Det finns inget stöd i skolförfattningarna för att en elev som lämnar in ett arbete för sent inte ska få arbetet beaktat i bedömningen. Om arbetet betygsätts finns det inte heller stöd för att endast ge exempelvis betyget Godkänd på det. Däremot är det naturligtvis så att en sista inlämningstid i allmänhet sätts för att läraren ska få tid att bedöma elevernas arbeten innan ämnet eller kursen avslutats och betygsätts.

Hur bedömer man en elev som har fuskat?

Att elever fuskar på prov eller inlämningsuppgifter är någonting skolan måste ta på allvar och diskutera tillsammans med eleverna och deras föräldrar. Se även

”Ordningsregler för en trygg och lärande skolmiljö” som finns på Skolverkets webbplats under Lagar och regler > Tolkning och vägledning.

Om en elev har fuskat på ett prov eller ett inlämnat arbete är det rimligt att det provet eller arbetet inte räknas som en del i bedömningsunderlaget. Däremot ska läraren låta eleven visa sina kunskaper på ett annat sätt, genom att göra ett nytt prov, en ny inlämningsuppgift, en muntlig redovisning o.s.v. Vid en ny bedömning har eleven rätt att bedömas utifrån alla betygssteg.

Övergången från förberedelseklass till ”vanlig” klass i grundskolan kan medföra hål i t.ex. NO och SO. Hur tufft ska detta bedömas?

För betyget Godkänd i grundskolan ska alla mål som eleverna enligt kursplanerna ska ha uppnått i ämnet vara uppfyllda. Endast om det finns särskilda skäl får läraren vid betygsättningen bortse från enstaka mål. Svårigheter som orsakas av exempelvis att eleven kommer från ett annat land innefattas inte i de här undantagsbestämmelserna.

En elev som kommer från förberedelseklass till vanlig klass blir bedömd utifrån kursplan och betygs-kriterier för ämnet/ämnesblocket (t.ex. SO och NO) på samma sätt som alla andra elever. Om eleven inte nått målen i ett ämne eller ämnesblock ska betyg inte sättas i det ämnet/ämnesblocket men eleven ska få termins- eller slutbetyg.

Hur man organiserar undervisningen för att möta eleverna från förberedelseklassen och vilka arbetssätt man använder för att stimulera deras språkutveckling är en lokal fråga.

För de elever som befaras inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts vid slutet av det femte och det nionde skolåret ska stödundervisning ges (5 kap. 4 § i grundskoleförordningen).

Frånvaro

Hur stor frånvaro kan man ha i gymnasieskolan och ändå få betyg?

Huvudregeln är att betyg ska sättas. Betyg ska dock inte sättas i gymnasieskolan om betygsunderlag saknas på grund av att eleven varit frånvarande (7 kap. 3 § i gymnasieförordningen). Om eleven däremot varit närvarande, men exempelvis inte deltagit i muntliga och skriftliga prov eller lämnat in arbetsuppgifter, ska betyg sättas och om läraren bedömer att eleven inte når målen sätts betyget Icke godkänd.

Det går inte att fastställa en definitiv gräns för hur mycket eleven ska ha varit närvarande för att betyg ska sättas utan det måste avgöras av läraren från fall till fall. En rimlig tolkning är att eleven ska ha varit närvarande på huvuddelen av lektionerna fördelat under hela kursen. Om eleven trots detta inte har redovisat arbeten eller kunnat visa kunskaper som erfordras för att nå målen sätts betyget Icke Godkänd. För en elev som varit frånvarande på huvuddelen av lektionerna eller avbrutit studierna i ett relativt tidigt skede är en rimlig tolkning följaktligen att eleven inte får något betyg.

Kan närvaro skrivas in i lokala tolkningar av betygsriterierna som krav för vissa betyg?

Nej. De lokala tolkningar som görs får inte strida mot, inskränka eller lägga till krav till de nationella målen. Endast om de nationella målen och betygsriterierna ställer krav på närvaro får de lokala tolkningarna göra det.

Får man ange frånvaro på slutbetyget?

Frånvaro är enligt det betygssystem vi har idag i princip inte något som ska ha med bedömningen vid betygsättningen att göra. Se också svaret på frågan "[Vilken betydelse har faktorer som närvaro, flit och ambition, läxor, lektionsarbete för betygsättningen och hur påverkar det betyget om man är stökig?](#)" Skolverket har därför valt att inte bereda utrymme för att anteckna frånvaro på betygsdokumenten.

För gymnasieskolans och den kommunala vuxenutbildningens del finns ett fält för noteringar där det enligt föreskrifterna får antecknas "annan uppgift". Skolverket har i två tillsynsärenden kritiserat dels en enskild skola (se *Skolverkets beslut 2004-06-14 dnr 2004:378*), dels en enskild kommun (se *Skolverkets beslut 2004-06-14 dnr 2004:379*) för att under "annan uppgift" anteckna anmäld respektive oanmäld frånvaro. I besluten framhålls att det av nu gällande gymnasieförordning tydligt framgår vad ett slutbetyg ska innehålla. Skolverket bedömer att notering av elevs frånvaro i slutbetyget strider mot skolförfattningarna.

Likvärdighet och rättvisa

Värderas flickors och pojkars kunskaper olika i olika ämnen?

När det gäller bedömning och betygsättning är den grundläggande principen att alla ska bedömas på ett likvärdigt sätt. Ingen ska missgynnas på grund av sitt kön, sin religion, sitt etniska ursprung, sitt språk, sin sexuella läggning eller sin fysiska, psykiska eller sociala särart.

Frågor som rör relationer mellan flickor och pojkar eller mellan kvinnor och män är viktiga och bör diskuteras i olika sammanhang i skolan.

Eleverna säger att vi sätter mycket lägre betyg än vad de gör vid en annan skola i kommunen. Behöver vi bry oss om det? Ska inte vi utgå från vår egen bedömning?

Betygskriterierna är till för att hjälpa lärarna att upptäcka kvaliteterna i elevernas kunnande. Men eftersom de nationella betygsriterierna inte kan vara alltför preciserade finns det alltid ett utrymme för lokal tolkning. Om de nationella betygsriterierna i detalj skulle beskriva vad elever ska kunna för olika betyg inskränks utrymmet för lokala prioriteringar.

Om rättvisa och likvärdighet ska kunna upprätthållas får emellertid inte bedömningar mellan olika klasser och skolor upplevas som olika och orättfärdiga. Någon sorts ”absolut” rättvisa som aldrig kan ifrågasättas torde vara omöjlig att uppnå när det handlar om bedömningar. Men de som blir betygsatta, det vill säga eleverna, måste kunna övertygas om att lärarna diskuterat sina bedömningar med varandra för att betygen ska bli så likvärdiga som möjligt. Lärarna måste kunna visa att de grundar sina bedömningar på gemensamt uttolkade betygsriterier. Detta behöver inte innebära att den lokala tolkningen av betygsriterierna ser likadan ut i två klasser, man kan ju ha valt olika ämnesinnehåll. Men lärarna måste ha diskuterat och gemensamt kommit fram till att tolkningarna är likvärdiga även om det valda kunskapsstoffet gör att de har olika utformning. Den nationella kvalitetsgranskningen om betyg våren 2000 (rapport nr 190) visade att eleverna i allmänhet var nöjda med betygsättningen om de visste att lärarna samverkade.

Arbetet på den enskilda skolan bör således vara organiserat på ett sådant sätt att det finns praktiska möjligheter att föra de nödvändiga diskussionerna. Ytterst är det rektors ansvar som pedagogisk ledare att se till att förutsättningarna för en dialog mellan lärarna finns och att den verkligen äger rum.

När det gäller jämförelse mellan skolor är det främst kommunen som har skyldighet att följa utvecklingen. Erfarenheterna från den nationella kvalitetsgranskningen visar att lärarnas egna initiativ till samverkan mellan skolor har en tendens att rinna ut i sanden om de inte får stöd. Kommunens och rektorernas medverkan och initiativ är nödvändiga förutsättningar för att skapa mötesplatser för lärare från olika skolor och för att se till att sådana möten inte blir

engångsföreteelser. Det är inte rimligt att begära att enskilda lärare på eget initiativ ska organisera samverkan med lärare på andra skolor.

Projektarbetet i gymnasieskolan kan erbjuda ett lämpligt tillfälle för ett organiserat samarbete mellan skolor. I projektarbetet ska läraren sätta betyg i samråd med en medbedömare med erfarenhet av det kunskapsområde projektarbetet handlar om. En sådan medbedömare skulle kunna vara en lärare på en annan gymnasieskola. Ett naturligt tillfälle till dialog skulle då uppstå.

Resultaten från den nationella kvalitetsgranskningen om betygssättning i fristående skolor visade att de faktiska förutsättningarna för samverkan mellan fristående skolor var sämre än på de kommunala skolorna. För fristående skolor, som ofta är små och därmed har få lärare, är det särskilt viktigt att samverkan sker med andra fristående eller kommunala skolor.

Vi har en lärare på vår skola som vi tycker sätter för höga betyg. Vad kan vi göra åt detta?

Ur likvärdighets- och rättvisesynpunkt är det viktigt att betygen uppfattas som korrekta. Det är nödvändigt för att betygssystemet ska uppfattas som legitimt och trovärdigt.

Frågan ger uttryck för uppfattningen att en viss lärare sätter för höga betyg. Tänkbara orsaker är att den aktuella läraren sätter för höga betyg medan övriga lärare ligger på rätt nivå eller att den aktuella läraren sätter korrekta betyg medan övriga lärare ligger för lågt.

En första fråga är hur den egna skolan ligger i relation till andra skolor. Det är ju tänkbart att "läraren som sätter för höga betyg" genom samtal med lärare på andra skolor anpassat sin bedömning till deras nivå. I relation till den skolans bedömning skulle då lärarens betyg kunna ligga mer rätt ur ett likvärdighetsperspektiv än för övriga lärare på den egna skolan.

Detta scenario är kanske inte det troligaste. Det naturliga är givetvis att man som lärare först stämmer av sina bedömningar inom den egna skolan. Men nästa steg måste bli att avstämningar görs mellan olika skolor i kommunen. De nationella kvalitetsgranskningarna för kommunala och fristående skolor, samt Skolverkets uppföljningsstatistik visar att det tycks finnas olika betygskulturer på olika skolor, både fristående och kommunala. Somliga är stränga och sätter låga betyg medan andra är mer tillåtande och sätter höga betyg. Inget av dessa alternativ är önskvärt ur jämlikhets- och rättviseperspektiv.

Om enighet inte kan nås på den egna skolan är det rektors ansvar att se till att något görs så att enighet kan åstadkommas. Den enskilde läraren och övriga lärare måste kanske ha hjälp av både rektor och skolhuvudmannen för att kunna stämma av sina bedömningar inbördes och med andra skolor. Kanske finns det redan underlag att bygga vidare på. Hur ser betygsstatistiken ut inom kommunen? Har avstämningar på kommunnivå gjorts? Har lärare på olika skolor kunnat träffas för

att jämföra kraven i sina ämnen? Finns det något nätverk för fristående skolor? Vad visar de nationella proven?

Det är också viktigt att lärarna gemensamt kan stämma av sina tolkningar av betygskriterierna med ämneskollegor och arbetslag genom att ställa frågor som: Vad menar vi med de formuleringar som står i kursplaner respektive betygskriterier i ämnet? Hur gör vi för att bedöma att målen och betygskriterierna är uppfyllda? Har vi tagit hänsyn till att det finns olika sätt att visa på måluppfyllelse?

Det nuvarande betygssystemet är omöjligt att hantera ur likvärdighetssynpunkt om det inte finns en levande dialog på olika nivåer inom kommunen, och även helst mellan kommuner. En lärare som inte har någon att resonera med när det gäller bedömningen i sitt eller sina ämnen har mycket svårt att anpassa sina bedömningar och tolkningar till den rådande tolkningsnivån. Den som bara litar på sina "inre mallar" och sin tidigare erfarenhet riskerar att komma i otakt med den syn på kunskap och bedömning som råder inom professionen. Samsyn kan endast uppnås genom samverkan.

Kan en skola nivågruppera i t.ex. matematik?

Verksamheten i grundskolan ska organiseras så att eleverna i huvudsak har en sammanhållen och gemensam studiegång. Undervisningen ska anpassas efter elevernas behov och förutsättningar. Nivågruppering efter kunskaps-/prestationsmässiga förutsättningar i ett ämne under en begränsad tid kan vara motiverat utifrån ett pedagogiskt syfte om det inte leder till för lågt ställda förväntningar på eleverna. Elevernas resultat ska fortlöpande följas upp varvid organiseringen av undervisningen omprövas. Verksamheten bör bygga på en genomtänkt pedagogisk planering så att varje elev har möjlighet att nå målen för utbildningen och förverkliga sina möjligheter.

Vid nivågruppering är det viktigt att eleverna har reell möjlighet att byta grupp under läsårets gång och att eleverna, oavsett vilken klass eller grupp de går i, har möjlighet att nå alla betygssteg. Skolan får således inte skapa till exempel en "G-grupp" där eleverna endast kan nå betyget Godkänd.

Se även dessa publikationer:

[Elevgrupperingar - en kunskapsöversikt med fokus på matematikundervisning](#)

[Lusten att lära - med fokus på matematik. Nationella kvalitetsgranskningar 2001-2002](#)

[Individ- och klassvariation i grundskolan åk. 9 - Studier av individ- och klassvariationen i NU-materialet 2003](#)

Elevers rätt till information

Är läraren skyldig att kunna förklara för varje elev vad han eller hon ska kunna för ett visst betyg i grundskolan?

Läroplanen uttrycker sig inte så rakt som frågeställaren. Andemeningen i styrdokumentet är dock att informationen till såväl elev som vårdnadshavare ska vara tydlig och klar. Under avsnitt 2.7 *Bedömning och betyg* i Lpo 94 kan man under *Riktlinjer* bland annat läsa

Läraren ska ...

- genom utvecklingssamtal främja elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling,
- utifrån kursplanens krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn,
- med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov.

Läraren har alltså skyldighet att informera eleven och elevens föräldrar ”om studieresultat och utvecklingsbehov”. Detta kan dock knappast tolkas så att läraren i varje läge i detalj ska kunna informera varje enskild elev om vad han eller hon ska kunna.

Det finns en uppenbar risk att frågor som gäller betyg och betygsättning får en alltför dominerande roll i skolarbetet och i kommunikationen mellan lärare och elev. Detta förstärker synen på kunskap som något som främst har bytesvärde, det vill säga kunskap blir värdefull endast i den mån den kan bytas mot betyg, vilka senare kan bytas mot attraktiva utbildningar.

En sådan syn på kunskap har inte stöd i läroplanen och bör därmed inte uppmuntras genom alltför stark betoning av betygsfrågor och betygsunderlag. Samtidigt är givetvis betygsfrågor viktiga. Det är lärarens uppgift att finna en lämplig balans mellan elevens rätt till information om betygsunderlaget och vikten av att lyfta fram värdet av kunskapen som en del i elevens framtida utveckling.

Är läraren skyldig att kunna förklara för varje elev vad han eller hon ska kunna för ett visst betyg i gymnasieskolan?

Informationen till elev och vårdnadshavare ska vara tydlig och klar.

Under avsnitt 2.5 *Bedömning och betyg* i läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) kan man under *Riktlinjer* bland annat läsa

Läraren ska ...

- fortlöpande ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna,

- ...samverka med hemmen och informera om elevens skolsituation och kunskapsutveckling och
- redovisa för eleverna på vilka grunder betygsättning sker.

Läraren har alltså bl.a. skyldighet att ”redovisa för eleverna på vilka grunder betygsättning sker”. Detta kan dock knappast tolkas så att läraren i varje läge i detalj ska kunna informera varje enskild elev om vad han eller hon ska kunna.

Det finns en uppenbar risk att frågor som gäller betyg och betygsättning får en alltför dominerande roll i skolarbetet och i kommunikationen mellan lärare och elev. Detta förstärker synen på kunskap som något som främst har bytesvärde, det vill säga kunskap blir värdefull endast i den mån den kan bytas mot betyg, vilka senare kan bytas mot attraktiva utbildningar.

En sådan syn på kunskap har inte stöd i läroplanen och bör därmed inte uppmuntras genom alltför stark betoning av betygsfrågor och betygsunderlag. Samtidigt *är* givetvis betygsfrågor viktiga. Det är lärarens uppgift att finna en lämplig balans mellan elevens rätt till information om betygsunderlaget och vikten av att lyfta fram värdet av kunskapen som en del i elevens framtida utveckling.

Kan läraren IG-varna en elev i grundskolan?

Läraren ska informera eleven och elevens föräldrar om elevens studieresultat. Denna information ska ske kontinuerligt. För den elev som kan ha behov av särskilda stödåtgärder ska rektor se till att behovet utreds och om särskilt stöd behövs ska rektor se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Eleven och elevens föräldrar ska i god tid inför betygsättningen informeras om att eleven riskerar att inte nå målen så att stödåtgärder kan sättas in.

I grundskolan finns dock inte betyget Icke Godkänd. För den elev som inte når målen sätts inget betyg. Således kan man inte ”IG-varna” en elev i grundskolan. Det läraren ska göra är att informera om att eleven, trots de stödåtgärder som satts in, riskerar att inte nå målen. Se också publikationen [”Att arbeta med särskilt stöd med hjälp av åtgärdsprogram”](#).

Hur gör den elev som är missnöjd med ett betyg?

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) står att läraren ska redovisa varje elevs kunskapsutveckling för eleven och hemmen, samt fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov. I 7 kap. 2 § grundskoleförordningen står också att läraren minst en gång varje termin bl.a. ska samtala om hur elevens kunskapsutveckling bäst kan stödjas.

I läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) står att läraren fortlöpande ska ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna, samverka med hemmen och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling och redovisa för eleverna på vilka grunder betygsättning sker. I 7 kap. 19 § gymnasieförordningen står också rektorn minst en gång varje termin ska

se till att eleven får en samlad information om bl.a. elevens kunskapsutveckling.

Detta innebär att betygen inte ska komma som en överraskning, utan att eleven ska vara väl informerad och få chans att prata med läraren innan betygsättningen.

Betyg ska sättas av läraren med utgångspunkt i kursplanernas mål och betygskriterierna. När betyget väl är satt finns ingen möjlighet att överklaga det. Däremot kan en elev i grundskolan alltid begära en prövning (7 kap. 16 § i grundskoleförordningen). För den som är elev i gymnasieskolan får prövning göras endast på kurser och projektarbete där betyg inte satts eller på kurser och projektarbete med betyget Icke Godkänd. Den som inte är elev i gymnasieskolan har rätt att pröva på alla kurser och på projektarbete (7 kap. 14 § i gymnasieförordningen).

Ansvar för betygsättning

Vem ansvarar för betygsättningen?

Det är läraren som sätter betyg. Den som fungerar som lärare kan diskutera med andra lärare (t.ex. en eventuell tidigare lärare eller en speciallärare), men den som ansvarar för undervisningen vid betygsättningsstillfället ska sätta betyget. Det är rektors ansvar att se till att det finns en lärare som kan sätta betyg vid det aktuella betygstillfället. Om ett betyg är beroende av två eller flera lärares bedömning (dvs. om flera lärare undervisat i ämnet/kursen eller vid projektarbete lärare och medbedömare) och lärarna inte kan enas ska betyget sättas av rektorn (7 kap. 5 § i grundskoleförordningen, 7 kap. 3 § i gymnasieförordningen och 4 kap. 5 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning).

Kan en lärare låta bli att sätta betyg på en kurs för en studerande som går på kommunal vuxenutbildning?

Nej, betyg ska sättas på genomförd kurs eller delkurs och på projektarbete enligt 4 kap. 1 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning.

Den som gått en individuell kurs eller en orienteringskurs ska få ett intyg utfärdat av rektor. Betyg sätts inte på dessa kurser enligt 4 kap 19 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning.

I vilka situationer kan rektor påverka betygsättningen?

Rektor kan påverka betygsättningen om ett betyg är beroende av två eller flera lärares bedömning (dvs. om två eller fler lärare undervisat i ämnet/ämnesblocket/kursen eller vid projektarbete läraren och medbedömaren) och lärarna inte kan enas (7 kap. 5 § i grundskoleförordningen och 7 kap. 3 § i gymnasieförordningen).

Den som inte följt undervisningen i en kurs får i gymnasieskolan, utan att ha genomgått prövning, av rektorn ges betyget Godkänd på kursen om det av betyg, intyg eller liknande framgår att eleven genom studier i utlandet eller på annat sätt förvärvat sådana kunskaper som behövs för betyget Godkänd, och om kommunen eller landstinget anordnar kursen (7 kap. 16 § i gymnasieförordningen). Observera dock att rektorn endast kan ge eleven betyget Godkänd utan prövning. För möjlighet att få något av de högre betygsstegen krävs alltid en prövning.

Det är rektor som utfärdar intyg inom kommunal vuxenutbildning enligt 4 kap. 19 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning.

Styrdokument

Mål och betygsriterier

Vilken roll har mål att sträva mot när det gäller betygsättningen?

Mål att sträva mot är främst tänkta som underlag vid planeringen av utbildningen och undervisningen. Mål att sträva mot sätter inte upp någon gräns för elevens kunskapsutveckling. De anger undervisningens riktning.

Mål att sträva mot har emellertid också betydelse för betygsättningen genom att de pekar ut de kvaliteter som undervisningen ska inriktas mot och som ska ligga till grund för bedömningen. Detta framgår tydligt i avsnittet *Bedömningens inriktning* som inleder grundskolans betygsriterier. Denna text är ett stöd för läraren vid identifieringen av de kvaliteter i kunnandet som ska ligga till grund för bedömningen.

Mål att uppnå talar däremot om vilka kunskapskraven i ämnet är. Dessa mål anger minimikraven för det kunnande som en elev ska ha tillägnat sig i ett ämne eller en kurs för att få betyg. Vilket betyg det blir avgörs sedan av kvaliteterna i elevens måluppfyllelse. De kvaliteter som krävs för respektive betyg anges i form av en uppsättning betygsriterier för vart och ett av de tre betygsstegen (i grundskolan endast VG och MVG).

Mål att sträva mot har således en mer indirekt betydelse för betygsättningen genom att de anger mot vilka mål undervisningen ska sträva. Men det finns naturligtvis en överensstämmelse mellan de kvaliteter som återfinns i mål att sträva mot och mål att uppnå och de kvaliteter som uttrycks i betygsriterierna.

Med tanke på betygs stora betydelse finns det emellertid en risk att de formuleringar som är tänkta som ett stöd för bedömningen, det vill säga betygsriterierna, i praktiken uppfattas som mål. Undervisningen kan då komma att organiseras med endast betygsriterierna tillsammans med de mål som ska uppnås som underlag.

Det är alltså viktigt att betona att det är mål att sträva mot, och för gymnasieskolans del även programmålen, som ska utgöra underlag för *planeringen* av undervisningen. Mål att uppnå (i grundskolan) och betygsriterierna ska vara underlag vid *bedömning* och *betygsättning* av det lärande som sker och skett i undervisningen.

Vad krävs av en elev för att få G, VG och MVG?

Målen i kursplanerna tillsammans med betygsriterierna anger kunskapskraven för respektive ämne/ämnesblock och kurs. Både för grundskolan och gymnasieskolan hittar man kursplanerna med betygsriterierna på Skolverkets webbplats i databasen KURSINFO.

För grundskolan gäller att betyget Godkänd ska motsvara de mål som eleverna enligt kursplanerna ska ha uppnått i ämnena i slutet av det nionde skolåret. Betygskriterierna för Väl godkänd och Mycket väl godkänd ska precisera vilka kunskaper som krävs för respektive betyg. (7 kap. 8 § i grundskoleförordningen) För gymnasieskolan ska läraren vid betygsättningen använda de fastställda betygs-kriterierna för betygen Godkänd, Väl godkänd och Mycket väl godkänd (7 kap. 4 § i gymnasieförordningen).

Måste eleven uppfylla alla betygs-kriterier för att få ett visst betyg?

För betyget G är huvudregeln att alla betygs-kriterier ska vara uppfyllda om det inte finns skäl att göra undantag för att eleven har ett funktionshinder. För betygen VG och MVG gäller dock ”att särskilt väl utvecklad förmåga avseende något eller några betygs-kriterier kan väga upp brister avseende ett eller ett par andra betygs-kriterier”. Detta gäller både grundskolan och gymnasieskolan. För gymnasieskolan gäller för alla betygssteg att de betygs-kriterier som rör säkerhet och de betygs-kriterier som hänvisar till andra myndigheters föreskrifter alltid ska vara uppfyllda.

Samtidigt är det viktigt att påpeka att regeln om att alla mål och betygs-kriterier ska vara uppfyllda för betyget Godkänd inte är tänkt att leda till att läraren ska genomföra någon form av mekanisk avprickning av varje mål och varje betygs-kriterium. Läraren måste alltid göra en sammanfattande professionell helhetsbedömning av elevens kunskapskvaliteter utifrån betygs-kriterierna för ett betygssteg.

Kan en elev få VG eller MVG trots att eleven inte uppfyller samtliga betygs-kriterier?

Huvudregeln är att eleven ska ha kunskaper enligt samtliga betygs-kriterier som gäller för betyget. För en elev som väger mellan två betygssteg kan en särskilt utvecklad förmåga avseende ett betygs-kriterium väga upp brister avseende andra betygs-kriterier. Med särskilt utvecklad förmåga avses när en elev har ovanligt goda kunskaper som överstiger VG eller MVG avseende ett visst betygs-kriterium, (se SKOLFS 2000:141 och SKOLFS 2000:134).

Läraren skall göra en helhetsbedömning av elevens kunskaper och det går därför inte att på förhand ange ett visst antal uppnådda betygs-kriterier som kan uppväga brister i andra. I det fall läraren bortser från några betygs-kriterier måste bedömningen som helhet kunna försvara det satta betyget. En elev som till exempel uppfyller tre av fyra MVG-kriterier - varav ett på ett sätt som överstiger MVG - men endast når VG avseende det fjärde betygs-kriteriet kan ändå få MVG i betyg. Om en elev står och väger mellan två betyg kan det vara aktuellt att gå tillbaka till eleven och göra en kompletterande bedömning. Ett samtal med eleven kan ge mycket värdefull information som underlättar bedömningen. Se också svaret på frågan [”Måste eleven uppfylla alla betygs-kriterier för att få ett visst betyg?”](#)

Är lärarna tvungna att dela ut betygskriterier inför ett prov eller ett arbetsområde?

Lärarna är skyldiga att informera om på vilka grunder de gör sina bedömningar. Däremot finns det inga särskilda regler för hur informationen ska ges.

Ska betyg grundas på betygskriterier eller på vad läraren tycker?

Både och. Betygen ska grundas på de betygskriterier som gäller för ämnet eller kursen. Samtidigt måste någon bedöma i vilken utsträckning elevens kunskande överensstämmer med gällande betygskriterier. Det är lärarens uppgift. Lärare och elever bör tillsammans diskutera fram hur betygskriterier och mål ska tolkas på den egna skolan och hur arbete med olika kunskapsområden inom samma ämnen ska bedömas för att bedömningarna ska vara likvärdiga och rättvisa.

Men bedömningen av den enskilda elevens kunskaper i relation till mål och betygskriterier åligger läraren. ”Vad läraren tycker” skulle då vara ett annat uttryck för att det är läraren som gör bedömningen av elevens kunskaper i förhållande till mål och betygskriterier. Det handlar dock inte om ett tyckande i största allmänhet utan läraren ska också kunna redovisa sina bedömningsgrunder för eleven.

Varför finns det inte fler betygssteg?

I Sverige har vi under de senaste hundra åren haft flera olika betygssystem och betygsskalor. Det har funnits och finns olika åsikter både om betyg ska finnas, när de ska ges och om antalet betygssteg.

Det är riksdagen som avgör dessa frågor. Inför införandet av det nuvarande mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet, fanns olika åsikter både bland de politiska partierna och bland olika organisationer. Det gällde både när betyg ska sättas och hur många betygssteg som ska finnas. Beslut fattades i december 1993 om tre steg i grundskolan: Godkänd, Väl godkänd och Mycket väl godkänd. För gymnasieskolans del beslutades om ytterligare ett betygssteg; Icke godkänd.

Antalet betygssteg kan ses som en kompromiss mot bakgrund av vad betyg ska användas till. Betygens uppgifter brukar sägas vara att informera, motivera och att ligga till grund för urval.

Bakom frågan ligger förmodligen uppfattningen att den nuvarande betygsskalan inte räcker till för att motivera extra arbetsinsatser eller att många som anstränger sig inte ser något resultat i betyget. Det är åsikter som framfördes av flera elever vid den nationella kvalitetsgranskningen (rapport nr. 190). Genom att införa fler betygssteg skulle strävan efter högre betyg kännas mer motiverande menade många.

Antalet betygssteg är som nämnts ett politiskt beslut. Givetvis är det möjligt att ha fler betygssteg, vilket många länder har. Samtidigt beror antalet möjliga betygssteg också på vilket betygssystem landet har och på vilka grundläggande antaganden det bygger.

Utgångspunkt för det svenska betygssystemet är att betygsstegen ska avspegla olika kunskapskvaliteter. Skolverket fastställer betygs-kriterier som preciserar de kvaliteter som gäller för betygen VG och MVG i grundskolan. I gymnasieskolan finns även betyget G preciserat i betygs-kriterier.

Skillnaderna mellan olika betyg i det svenska systemet ska alltså vara kvalitativa. Det innebär att skillnaden mellan olika betyg ska formuleras som kunnande av olika kvalitet. Kvaliteterna för olika betyg uttrycks med hjälp av språkliga beskrivningar i form av en uppsättning betygs-kriterier. Det krävs då ett välutvecklat och nyansrikt professionellt språk för att kunna beskriva många olika kvaliteter på ett sådant sätt att enighet kan uppnås om vad det innebär att ha kunnande för olika betyg. Redan det nuvarande systemet ställer stora krav på samverkan och samtal för att utveckla samsyn i bedömningarna. Att införa ännu fler betyg skulle ställa ännu större krav. Ett betygssystem som baseras på verbalt beskrivna kvaliteter gör det således betydligt svårare att ha många betygssteg än ett system som utgår från poängfördelningar på en poängskala.

I ett kvalitativt system kan man inte heller på ett meningsfullt sätt tala om att steg mellan olika betyg är lika stora eftersom det skulle innebära någon form av mätskala. Olika betyg representerar olika kvaliteter där de högre betygen innefattar kvaliteterna för de lägre. Att man sedan vid meritberäkningar tilldelar betyg numeriska vikter (G=10 osv.) för att kunna beräkna jämförelsetal beror på att betyg används för rangordning vid urval och har inte med själva betygssystemet att göra.

Att införa fler betygssteg skulle således innebära att läraren och eleverna ur bedömningssynpunkt skulle få flera gränser att diskutera och fler kunskapskvaliteter att särskilja. Detta arbete måste vägas mot önskemålet om ytterligare betygssteg för att öka elevernas motivation.

Som det nu är använder lärare ofta ett eller flera plus- och minustecken för att utvidga betygsskalan vid bedömning av exempelvis prov. Det finns ingenting i skolans föreskrifter som säger att betyg ska ges på enskilda prov och ännu mindre att betygsskalan ska utökas med andra beteckningar.

Å andra sidan finns det inte heller något förbud mot att på detta sätt använda plus- och minustecken i det löpande arbetet. Det kan dock inte sägas vara i enlighet med andemeningen i betygssystemet. I analogi med att eleverna ska veta vilket kunnande betygen står för bör de lärare som tillämpar systemet med plus- och minustecken kunna tala om vad dessa markeringar betyder när det gäller måluppfyllelse och hur de är relaterade till övriga betyg.

Vid den nationella kvalitetsgranskningen (rapport nr. 190) uttryckte flertalet elever för övrigt irritation över de flitigt förekommande plus- och minustecknen.

Vad är det för mening med VG och MVG när man ändå är godkänd?

Även om en elevs kunnande är godkänt kan man ha kunnande av olika slag. VG och MVG uttrycker att en elev nått längre i sitt kunnande än den elev som har

betyget G. Betygen ger alltså information om hur långt eleven nått i sin kunskapsutveckling.

Betygen används också för urval när det är konkurrens om platserna på olika program i gymnasieskolan eller högskolan. Olika betyg tilldelas olika meritpoäng. Ett MVG är till exempel, enligt meritvärdessystemet, dubbelt så mycket värt som ett G, 20 poäng för MVG jämfört med 10 poäng för G. I vissa kommuner används också betygens meritvärde när man väljer gymnasieskola och då är alltså VG och MVG mer värda än G.

Slutligen finns också en tanke att betygen ska motivera eleverna att arbeta för att nå de högre betygen. Inte minst för att de ökar elevens valfrihet i den fortsatta utbildningen.

Varför finns det inga nationella betygskriterier för årskurs 8?

De nationella målen för årskurs 9 gäller för hela utbildningen i grundskolan. De mål som finns formulerade ska vara uppnådda i årskurs 9. Även betygskriterierna gäller för hela utbildningen. Tanken är att skolorna själva ska utforma lokala mål och betygskriterier för årskurs 8. Se också svaret på frågan [”Vilket är sambandet mellan åttans betyg och betyget i nian? Om man fått G i åttan har man då nått målen i nian?”](#)

Om man då frågar varför det inte finns nationella mål för årskurs 8 är svaret helt enkelt att regeringen beslutat att det bara ska finnas nationella betygskriterier för hela ämnet, inte för delar av det. Mål och betygskriterier för årskurs 8 skulle inkräkta på skolans frihet att organisera utbildningen och lokalt fördela innehåll för olika årskurser. Gymnasieskolan däremot är organiserad efter en annan princip: Det finns flera kurser inom samma ämne och där finns mål och betygskriterier för varje kurs.

Vilket är sambandet mellan åttans betyg och betyget i nian? Om man fått G i åttan har man då nått målen i nian?

Det är givetvis inte rimligt att ställa samma krav på kunskaper för ett visst betyg på elever i årskurs 8 som på elever i årskurs 9. De mål som ska uppnås årskurs 8 och de betygskriterier som ska gälla för de olika betygen bör fastställas lokalt på skolan.

I *Kursplaner och betygskriterier 2000* uttrycks detta på följande sätt:

När betyg sätts innan ett ämne eller ett ämnesblock avslutats, ska de kunskaper bedömas som eleven inhämtat i ämnet fram till och med den aktuella terminen. Denna bedömning sker utifrån mål som bestämts lokalt med hänsyn tagen till de mål som eleven ska ha nått då ämnet avslutas... Även för de högre betygen gäller att bedömningen ska ske utifrån betygskriterier som bestämts lokalt när den görs vid tidpunkter då ämnet eller ämnesblocket inte avslutats.

Ett betyg i årskurs 8 innebär givetvis inte med självklarhet att eleven får samma betyg i årskurs 9 eller i slutbetyget. Betyget i årskurs 8 talar om vilket kunnande eleven visat med avseende på de mål och betygskriterier som fastställts lokalt vid betygsättningstillfället.

Det finns inget krav på att de lokala målen och betygskriterierna ska vara skriftliga. Det finns dock flera fördelar med att de nedtecknas i skriftligt form. Genom att mål och betygskriterier dokumenteras ges elever och vårdnadshavare större möjligheter att informera sig om underlagen för betygsättningen. Konkreta dokument ger också bättre underlag för samtal mellan lärarna. Samtidigt finns det också ett värde i att formulera mål och betygskriterier skriftligt eftersom ett sådant arbete bidrar till att utveckla det professionella språket.

Betygen som sätts innan ett ämne avslutas och förs in i terminsbetyget har inte samma betydelse som de betyg som sätts när ämnet avslutas för behörighet och urval men givetvis är det ändå angeläget att de uppfattas som rättvisa och likvärdiga. Det är alltså även när det gäller betyg på icke avslutade ämnen viktigt att lärarna samråder om tolkningar och bedömningar och att de informerar elever och vårdnadshavare om vad som gäller.

Jag har en elev i årskurs 9 som jag bedömer ännu inte nått målen i engelska men som är på mycket god väg. Hon klarar andra ämnen bra och vill absolut inte gå individuella programmet. Kan jag godkänna henne "preliminärt" eftersom jag vet att hon kommer att klara sig längre fram?

Svaret enligt 7 kap. 7 och 8 §§ i grundskoleförordningen är nej. Uppfyller man inte målen och om det inte finns något funktionshinder ska eleven inte få betyg. Skolan är skyldig att sätta in stödåtgärder men om eleven trots detta inte når målen ska inget betyg ges. Se också svaret på frågan ["När ska skriftliga omdömen ges i grundskolan?"](#)

Måste man ta hänsyn till mål att uppnå i årskurs 5 vid betygsättningen i årskurs 9, t.ex. att en elev ska kunna simma?

För att en elev ska få betyg krävs att alla mål är uppnådda (om det inte finns särskilda skäl, se vidare under rubriken ["Särskilt stöd"](#)). Betyget Godkänd ska motsvara de mål som eleverna enligt kursplanerna ska ha uppnått i ämnet i slutet av det nionde skolåret (7 kap. 8 § i grundskoleförordningen). Målen att uppnå i årskurs 5 är en avstämning av måluppfyllelsen. Om en elev inte har nått målen i årskurs 5 måste man arbeta vidare med dessa under resten av grundskoletiden. En elev ska också ges stödundervisning om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts vid slutet av det femte och det nionde skolåret (5 kap. 4 § i grundskoleförordningen).

Att alla mål ska vara uppnådda för att en elev ska få betyg i ämnet innebär att både målen i årskurs 5 och målen i årskurs 9 måste uppfyllas. För några av grundskolans kursplaner återfinns målen att uppnå i årskurs 5 inte i liknande, mer utvecklade formuleringar, i målen att uppnå i årskurs 9. Ett sådant exempel är kursplanen för

idrott och hälsa, där det i målen att uppnå i slutet av det femte skolåret anges: ”Eleven ska kunna simma och hantera nödsituationer vid vatten”. I målen att uppnå i slutet av det nionde skolåret finns inget mål som man direkt kan koppla till simkunnighet. En elev som inte nått målet ”att kunna simma och hantera nödsituationer vid vatten” kan, med utgångspunkt i ovanstående resonemang, inte få ett betyg i idrott och hälsa i årskurs 9.

Någon exakt definition av att ”kunna simma” eller att ”kunna hantera nödsituationer vid vatten” finns inte fastslagen av staten. Detta är i linje med hur andra mål och betygskriterier är formulerade i kursplanerna. Mål och betygskriterier är utformade så att lärarna ska utveckla professionella normer för vad som mer precist kännetecknar att en elev har nått målen i ett ämne. Det gäller vad det innebär att ”kunna simma” och att ”kunna hantera nödsituationer vid vatten” likaväl som andra mål och betygskriterier i kursplanerna.

Lokal planering utifrån styrdokumentet

Måste man ha lokala mål och betygskriterier?

Nej, man måste inte ha lokala mål och betygskriterier i grundskolan förutom i årskurs 8 och höstterminen i årskurs 9 där det inte finns några nationella mål och betygskriterier men där betyg ska sättas. Utöver de nationella målen och betygskriterierna ställs det krav på att skolan utformar en lokal planering. I den lokala planeringen ska nationella mål och betygskriterier tolkas och utvecklas så att det klargörs vad undervisningen ska innehålla, hur den ska utformas och vilka kunskaper eleven ska ha utvecklat för att få ett visst betyg.

De överenskommelser som görs i det lokala planeringsarbetet bör dokumenteras och varje lärare bör dokumentera de planer som utformas i samråd med eleverna. Varje lärare är skyldig att för elever och föräldrar kunna redovisa vad som gäller för den egna verksamheten.

Måste jag som ny lärare följa de lokala mål och betygskriterier man tidigare bestämt på vår skola?

Nej, skolan måste inte ha lokala mål och betygskriterier i grundskolan förutom i årskurs 8 och höstterminen i årskurs 9 där det inte finns några nationella mål och betygskriterier men där betyg ska sättas. Därför finns det inget uttalat krav i styrdokumentet att lärare måste följa lokalt utformade mål och betygskriterier. Däremot ställs det krav på en lokal planering. Den lokala planeringen tydliggör och konkretiserar de nationella målen och betygskriterierna. Detta arbete har olika syften; det utgör ett underlag för planeringen av undervisningen samt det ligger till grund för information, diskussion och samråd med elever och vårdnadshavare och för bedömningen av elevens kunskaper. Det lokala planeringsarbetet bedrivs på olika nivåer i en skola och det är viktigt att skäligen utrymme för den lokala utformningen lämnas till den undervisande läraren och dennes elever. Det kan ju

vara så att elever och lärare i en grupp väljer att arbeta med annat kunskapsstoff och med andra metoder än i andra grupper. Det är viktigt att det förs diskussioner om de lokala tolkningarna av mål och betygskriterier mellan lärare inom och i olika skolor både för att inspirera och lära av varandra samt för att skapa likvärdiga förutsättningar för undervisningen och bedömningen av elevers kunskaper.

Vi har en grupp lärare som säger att de inte vill ha några lokala tolkningar av betygskriterierna för de följer de nationella. Vi andra tycker de är för stränga och håller inte med. Hur vet vi vem som har rätt?

Kursplanens betygskriterier har kommit till som ett stöd för en likvärdig betygsättning. De ska användas av alla lärare.

De nationella betygskriterierna är emellertid mycket generella och skrivna så att de ska passa olika typer av innehåll och uppläggningar av kursen. När läraren och eleverna bestämt vad som ska tas upp i en kurs behöver därför betygskriterierna tolkas och utvecklas lokalt på ett sådant sätt att det klargörs vilka kunskaper eleven ska ha utvecklat för att få ett visst betyg. För eleverna är det viktigt att veta vilka förutsättningar som gäller.

På en skola, även en fristående, är det rektor som har ett övergripande pedagogiskt ansvar. Rektor ansvarar för att diskussioner om de lokala tolkningarna av kursplaner och betygskriterier förs mellan lärare. Om lärare inte kan enas i frågor som rör betygen bör rektor gripa in. Rektors ambition måste vara att betygsättningen uppfattas som likvärdig och rättvis av elever och lärare.

Ska eleverna vara med och bestämma om den lokala planeringen utifrån de nationella betygskriterierna? Det är ju ändå läraren som ska sätta betygen.

Även om det inte uttrycks specifikt i någon förordning att eleverna ska vara med och bestämma om just det lokala arbetet för att tydliggöra och konkretisera de nationella betygskriterierna så är det i enlighet med de allmänna föreskrifterna om elevers inflytande och medverkan att så ska ske. Läroplanen är mycket tydlig i dessa avseenden. Lpo 94 skriver i kapitel 1 *Skolans värdegrund och uppdrag* under rubriken *Rättigheter och skyldigheter*

... Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan ...

... Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleven för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.

Under rubriken *Den enskilda skolans utveckling* kan man läsa

Den dagliga pedagogiska ledningen och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan ska utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hem som det omgivande samhället.

I läroplanen finns dessutom ett särskilt kapitel, 2.3 *Elevernas ansvar och inflytande*. Där skrivs bland annat att

Läraren ska ...

- Tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle.

Det är alltså ingen tvekan om att läroplanen starkt betonar elevens rätt till medverkan och inflytande. Det betyder att arbetsformer och kunskapsstoff ska fastställas i samverkan med eleverna. Även utvärderingar ska göras i samråd med eleverna.

När det gäller betygsättningen ska eleverna inte delta i besluten. Betygsättning är en del av lärarens myndighetsutövning. Betygen är inte möjliga att överklaga. Det är läraren ensam som har skyldighet att sätta betyg.

Eleverna ska således vara delaktiga i det lokala planeringsarbetet. När det gäller att tillämpa betygsriterierna vid betygsättningen av de enskilda eleverna så är det en uppgift för läraren.

Prov och kunskapsbedömning

Prov

Vad är viktigast, prov eller hur man är på lektionerna?

Prov är enligt Betygsättningen Nationella kvalitetsgranskningar 2000 (rapport nr. 190) mycket vanliga som underlag för betygsättningen, även om provanvändningen varierar från ämne till ämne och från lärare till lärare. Läroplanen (Lpo 94) skriver att "Läraren ska ... vid betygsättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper."

Vad som ska utgöra underlag för bedömning och betygsättning ska bestämmas i samråd med eleverna. Det är viktigt att flera olika typer av underlag används. Det finns en överbetoning av skriftliga prov men i dagens multimediala samhälle kan kunnande visas på många olika sätt, förutom genom tal och skrift kan det ske med hjälp av tecknade bilder, fotografier, datoranimationer, bildspel, videoinspelningar m.m.

När det gäller själva bedömningen av elevens kunnande är det dock läraren som avgör om eleven uppfyller de betygsriterier som gäller för ett visst betyg.

Det går alltså inte att ge ett generellt svar på frågan. Det som kan sägas är att underlaget ska vara allsidigt och bestämmas tillsammans med eleverna.

Hur mycket ska proven betyda för slutbetyget?

Bedömningen av en elevs kunskaper ska vara allsidig. Att i bedömningen endast utgå från skriftliga prov stämmer inte överens med kravet på en allsidig bedömning. En elev ska få tillfälle att visa sina kunskaper på olika sätt. Detta betonas särskilt starkt i läroplanen för gymnasieskolan. Där står att läraren ska "beakta såväl muntliga som skriftliga bevis på kunskaper". Dessutom ska läraren även beakta "sådana kunskaper som en elev tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen". (Läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, kap. 2.5) För grundskolan finns det motsvarande uttrycket "all tillgänglig information".

Varför får man göra omprov tills man har G? Om man inte klarar G på provet får man väl kompensera med att vara flitig på lektionerna. Hur många omprov får man göra?

"Omprov" finns inte nämnt i läroplaner eller förordningar. Det är alltså ett begrepp som utvecklats inom skolans praktik och som tycks ha fått stor spridning. Det som avses är att när elever inte klarat Godkänd på ett prov, eller varit frånvarande, får de göra ett omprov. Detta prov är antingen samma prov som det tidigare eller ett annat prov. Enligt den nationella kvalitetsgranskningen (rapport nr. 190) förekommer båda formerna. I vissa fall får eleverna göra omprov flera gånger och i princip tills eleven fått betyget Godkänd. Detta är givetvis ett tveksamt

tillvägagångssätt om inte eleven under tiden mellan prov och omprov getts möjligheter att inhämta de kunskaper han eller hon saknar.

Det är inte heller lämpligt att använda samma prov som omprov om inte avsevärd tid förflutit mellan provtillfällena. Elever har gott minne och det finns en uppenbar risk för att eleven endast lär sig vad som behövs för att klara provet och inte tillägnar sig de kunskaper som provet endast till del kan pröva. Man bör undvika att eleverna ”lär för provet”.

Det är också enligt den nationella kvalitetsgranskningen vanligt att elever som gör omprov endast kan få betyget G. Lärarna motiverar oftast detta med rättviseskäl. Man anser att de som gör omprov får mer tid på sig och att de därför har en favorit jämfört med de elever som klarade det första provet.

Något stöd för en sådan bedömning finns dock inte i grundskole- och gymnasieförordningen. Betyget ska ange kvaliteten i de kunskaper eleven redovisat när betyget sätts, oberoende av hur eller när eleven tillägnat sig kunskaperna. Om eleven alltså visar att han eller hon har kunskaper av en viss kvalitet ska eleven bedömas utifrån detta, oberoende av tidigare resultat.

Det betyder emellertid inte att rättvisespekten inte är viktig. Även i detta sammanhang är det viktigt att lärare och elever diskuterar vad som gäller och hanterar situationen på ett sätt som alla kan acceptera.

Att man, som eleven förespeglar i sin fråga ”får göra omprov tills man har G”, är således något som bestämts lokalt av läraren, arbetslaget eller skolan. Det är inget som är hämtat från något nationellt styrdokument. Samma förhållande gäller beträffande antalet omprov.

Det finns inte heller något som säger att prov ska vara det avgörande betygsunderlaget. Tvärtom betonas att underlag ska samlas in på olika sätt. Det finns således ingenting i de nationella styrdokumenterna som hindrar att en elev i stället för omprov visar sina kunskaper genom ”att vara flitig” på lektionen.

Kan man ha G-, VG- och MVG-uppgifter på ett prov? Är det inte svaren som avgör kvaliteten?

Det finns ingenting i föreskrifterna för skolan som säger att man ska ha särskilda G-, VG- och MVG-uppgifter på ett prov. Det är inte uppgiften eller frågan utan svaret som är av en viss kvalitet.

I skolan är det ändå inte helt ovanligt att man använder sig av G-, VG- och MVG-uppgifter. De frågor som kallas ”MVG-frågor” brukar i allmänhet vara öppnare eller mer omfattande än t.ex. ”G-frågor”. ”MVG-frågor” ger på så sätt mer utrymme för att visa de kvaliteter som uttrycks i betygsriterierna för MVG i ämnet. En rätt trivial faktafråga med beteckningen G ger kanske bara utrymme för att lämna ett enda svar och därmed ger uppgiften inte underlag för att visa de kvaliteter som gäller för VG eller MVG. En ”MVG-fråga” däremot ger i allmänhet utrymme för dels redovisning av fakta och dels för analys, diskussion, reflektion

och andra kvaliteter som ofta utgör betygskriterier för VG eller MVG. En ”MVG-uppgift” ger således oftast möjlighet till svar med såväl G-, VG- som MVG-kvaliteter. Återigen är det dock viktigt att peka på att det aldrig är uppgiften utan alltid svaret som avgör kvaliteten.

Avslutningsvis är det också viktigt att säga att betyg inte ska baseras på enskilda uppgifter. Betyg gäller för hela ämnen och kurser.

På vår skola har man i ett ämne bestämt att om man klarar 50 procent av poängen på ett prov får man G, 75 procent ger VG och 90 procent ger MVG. Men hur vet man att det stämmer med betygskriterierna?

Det har visat sig att det är ganska vanligt att lärare tillämpar system av det slag som beskrivs i frågan. Ett sådant poängsystem är dock svårt att förena med ett bedömningssystem som bygger på kvalitativa beskrivningar av kunskaper. Ett poängsystem bygger oftast på att poäng är utbytbara och det har i allmänhet ingen betydelse på vilka av provets uppgifter poängen har erhållits.

Ett system där procent av totala poängsumman används som bedömningsunderlag utgår från att måluppfyllelse är att nå en viss andel av den möjliga poängsumman på provet. Klarar eleven således 50 procent av poängen på ett prov är den indirekta slutsatsen att eleven därmed klarar alla mål som ingår i provet. Om eleven klarar 75 procent av poängen antas vidare att hon eller han dessutom uppfyller betygskriterierna för VG. Men detta innebär att hänsyn inte tas till om eleven nått 100 procent av poängen för vissa mål och 0 procent för andra.

I ett målrelaterat system är det väsentligt att de olika målen nås och många poäng på uppgifter som prövar ett mål kompenserar inte att andra mål inte nås. Systemet är inte kompensatoriskt. De kunskaper eleven visar ska alltså relateras till mål och betygskriterier, inte till provpoäng. Det som gäller för det nuvarande betygssystemet är att *alla* mål ska uppnås för att en elev ska få betyget Godkänd.

Samtidigt finns det givetvis olika svårigheter i den praktiska tillämpningen. Det är svårt att pröva varje enskilt mål om man som lärare har undervisning i ett antal klasser på 30 elever och ganska korta kurser, vilket inte sällan är fallet i gymnasieskolan. Som så ofta handlar det om att finna kompromisslösningar. Det är en uppgift för dem som känner de lokala förhållandena.

Men det sätt att bedöma prov som beskrivs i frågan kan under alla omständigheter ifrågasättas. Det ger fel signaler om vad kunskap och lärande är och det är inte förenligt med grundtanken i det mål- och kunskapsrelaterade betygssystem riksdagen har beslutat om.

Nationella prov

Hur ska vi använda resultatet på nationella prov?

De nationella proven ska ses som ett hjälpmedel för läraren vid bedömningen av om eleverna har nått uppställda mål. Resultaten kan användas som ett riktmärke vid diskussionen av nivån på den egna och läroplanens bedömning och betygsättning. Avsikten är att proven ska bidra till så enhetliga bedömningsgrunder som möjligt över landet.

Hur mycket ska nationella proven avgöra för slutbetyget?

Proven kan inte utformas så att de prövar elevens kunskaper mot alla uppställda mål. Däremot ska läraren ta hänsyn till allt som en elev har presterat för att bedöma vilket slutbetyg eleven ska ha. Det innebär att proven endast utgör en del av lärarens underlag och att de därmed inte kan vara avgörande för slutbetyget. Hur stor del proven utgör av underlaget för betygsättningen kan läraren svara på.

Vilken betydelse har de nationella proven för betyget?

Ett nationellt prov kan inte pröva elevens kunskaper mot alla mål. Därför gäller att provresultaten endast kan utgöra en del av det underlag som läraren har att ta hänsyn till då betyg ska sättas. Ett nationellt prov kan således inte ses som ett examensprov eller ensamt utgöra någon form av behörighetstest. Hur stor del ett nationellt prov ska utgöra av underlaget vid betygsättningen finns inte reglerat, utan bestäms lokalt. Se också rubriken Nationellt provsystem på Skolverkets webbplats.

Vi har läst rätt mycket andra saker än det som togs upp på nationella provet. Ska vi ändå följa betygsstegen på nationella provet?

Se också svaren på frågorna "[Hur ska vi använda resultatet på nationella prov?](#)" och "[Hur mycket ska nationella proven avgöra för slutbetyget?](#)". Det nationella provet har sin bedömningsmall, vilken bör följas då syftet med proven är att bidra till så enhetliga bedömningsgrunder som möjligt.

Om "andra saker" än de som fanns med i det nationella provet har ingått i undervisningen i stor omfattning, ska elevernas prestationer i arbetet med dessa andra saker utgöra en viktig del av det underlag läraren använder för betygsättningen. Proven ska således inte vara avgörande för vilket slutbetyg en elev får. Som nämnts tidigare, ska läraren ta hänsyn till allt som eleven presterat för att bedöma i vad mån eleven visar upp de kvaliteter som betygskriterierna anger.

Flera lärare på vår skola tycker de nationella proven är för lätta och sätter egna gränser för betygen. Är det riktigt?

De förslag till bedömning som finns i det bedömningsunderlag som följer med ett prov har tillkommit genom en bred utprövning. Elever på olika skolor runt om i Sverige har gjort proven året innan de genomförs över hela landet. Syftet med dessa utprövningar är att undersöka om proven fungerar på avsett sätt, om eleverna

förstår materialet, om det kan missuppfattas, om det är av rimlig omfattning osv. Utprövningen ger också information som kan vara användbar vid bestämningen av förslag till gränser för de olika betygen.

Förslag till betygsgränser på ett nationellt prov bestäms utifrån de mål och betygsgränser som gäller för ämnet eller kursen av de institutioner som konstruerar proven. Detta görs i samverkan med en referensgrupp i vilken ingår aktiva lärare från olika skolformer, lärarutbildare, forskare och, när det gäller språkprov, personer med språket som modersmål. De vägledande förslagen till gränser för bedömningen av elevers prestationer på ett nationellt prov är således väl underbyggda och förankrade.

När lärarna och arbetslaget i den skola frågan gäller har tolkat betygsgränserna har de uppenbarligen gjort en strängare tolkning än provkonstruktörerna när det gäller kraven för ett visst betyg på provet. Det innebär att de egna eleverna får lägre betyg på provet än elever på andra skolor med likvärdiga prestationer. Detta är inte önskvärt. Betygen ska vara likvärdiga och rättvisa och ett av syftena med de nationella proven är att bidra till detta. Det kan då inte anses riktigt att enskilda skolor eller lärare frångår den nationella bedömningen därför att de har egna uppfattningar om vilka betygsgränser som ska gälla för olika betyg. Rättvisa mot eleverna kräver att ambitionen ska vara att alla lärare bedömer på ett likvärdigt sätt.

Om man som lärare eller som lärarlag anser att gränserna i de nationella proven ligger fel har man naturligtvis rätt att framföra dessa uppfattningar på olika sätt. I själva verket är det grundläggande för det system vi har att sådana frågor förs upp till offentlig diskussion inom lärarprofessionen. Men de egna eleverna ska inte betala priset i form av lägre betyg än andra elever.

Till detta ska läggas att ett prov inte förmår pröva alla mål som läraren har att ta hänsyn till vid sin betygsättning. Nationella och andra prov är bara en del i allt som läraren har att bedöma och väga in i ett slutbetyg. De nationella proven ska inte avgöra enskilda elevers betyg. En elevs slutbetyg kan vara högre eller lägre än betyget på det nationella provet. Däremot ska inte hela elevgrupper systematiskt ges lägre eller högre betyg än vad de nationella proven anger.

Har en elev rätt att göra om det nationella provet om eleven inte klarade det första gången?

Nej. Det nationella provet är inget examensprov. När betygen sätts ska resultatet på provet ses tillsammans med alla andra insatser som eleven gjort. Avsikten med de nationella proven har därför aldrig varit att en elev som inte når ett tillfredsställande resultat första gången ska göra om provet tills han enligt läraren når ett acceptabelt resultat. Proven ska således inte jämföras med någon form av behörighetstest, där det gäller att visa att man klarar av vissa bestämda moment för att få gå vidare.

Om en elev av någon anledning har ett dåligt resultat på det nationella provet, kan det vittna om att han eller hon var i dålig dagsform, har otillräckliga kunskaper, eller om att provet inte gav eleven tillräckliga möjligheter att få visa sina kunskaper.

Att då göra om samma prov flera gånger ökar knappast elevens kunskaper (annat än om själva provet).

Ett ”omprov” ger inte heller möjlighet för den som kan visa sina kunskaper på annat sätt att få göra detta. I Skolverkets information i de nationella provmaterialen sägs att en elev endast i undantagsfall bör genomföra samma prov mer än en gång. Det kan gälla om en elev blivit akut sjuk eller av annat skäl varit tvungen att avbryta provet. Se publikationen ”Bedömning och betygssättning”.

Hur hittar jag som elev jämförelser mellan olika skolors resultat på t.ex. de nationella proven?

Statistiken finns i SIRIS, en tjänst som finns på Skolverkets webbplats.

<http://siris.skolverket.se>

Betygsdokument

Betygsdokument

När ska betyg börja sättas?

Betyg ska sättas i slutet av varje termin i årskurs 8 och i slutet av höstterminen i årskurs 9 i ämnen och ämnesblock som inte har avslutats och när ett ämne eller ämnesblock har avslutats (7 kap. 4 § i grundskoleförordningen).

Var hittar man bestämmelser om betygsdokument?

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS) om utformning av betygsdokument finns för grundskolan, grundsärskolan och specialskolan i SKOLFS 1997:29 (senaste lydelsen), för gymnasieskolan i SKOLFS 2003:15, för gymnasiesärskolan i SKOLFS 2003:16 och för kommunal vuxenutbildning i SKOLFS 1997:23.

Dessa dokument gäller även för fristående gymnasieskolor och fristående gymnasiesärskolor samt för de fristående grund- och grundsärskolor som fått Skolverkets medgivande att sätta betyg och genomföra prövning.

Hur gör den elev som har tappat bort sitt betyg?

Eleven vänder sig till sin gamla skola för att få en kopia av betygsdokumentet. Om den gamla kommunala skolan inte finns kvar tillfrågas kommunen där skolan var belägen.

Fristående skolor är inte myndigheter och berörs därför inte automatiskt av samma arkiveringsskyldighet som kommunala skolor gör.

Är betygsuppgifter offentliga?

Betygsuppgifter är offentliga på kommunala skolor. Vill du ha tag i någons betyg vänder du dig till den skola där personen gått.

I fristående skolor är betygsuppgifter inte offentliga. Fristående skolor har ingen skyldighet att lämna ut betygsuppgifter.

Hur ska ett slutbetyg se ut?

Föreskrifter om utformningen av slutbetyg finns för grundskolan, grundsärskolan och specialskolan i SKOLFS 1997:29, för gymnasieskolan i SKOLFS 2003:15, för gymnasiesärskolan i SKOLFS 2003:16 och för kommunal vuxenutbildning (inklusive påbyggnadsutbildningar) i SKOLFS 1997:23. Föreskrifterna gäller även för de fristående skolor som fått Skolverkets medgivande att sätta betyg. En waldorfskola får, istället för att ge betyg, utfärda ett intyg över utbildningen.

När räknas ett betyg som slutgiltigt satt?

Skolverket har bedömt att beslutet om vilket betyg eleven får har fattats då betyget har signerats av berörd lärare och förts in i betygskatalogen. (Se *Skolverkets beslut 2004-03-12 dnr 2001:2805, 2001:3001*).

Kan ett slutbetyg ändras och kan eleven få ett nytt slutbetyg?

Rättelse av skrivfel, räknefel och liknande förbiseenden, får göras enligt 26 § i förvaltningslagen, 7 kap. 19 § i grundskoleförordningen, 7 kap. 18 § i gymnasieförordningen och 4 kap. 21 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning.

I *grundskolan* kan ett nytt slutbetyg utfärdas om eleven gjort en prövning eller fått betyg i grundskoleämne genom studier på ett individuellt program. Det nya slutbetyget ska innehålla det/de nya betyget/betygen plus de gamla betygen övriga ämnen. Se 7 kap. 17 § i grundskoleförordningen och 7 kap. 8 § i gymnasieförordningen).

Att utfärda ett nytt slutbetyg efter prövning är inte möjligt i *gymnasieskolan* och *kommunal vuxenutbildning*. Det är i princip inte möjligt att ändra ett slutbetyg i dessa skolformer.

Den elev som har fått betyg på kurser utöver vad som krävs för ett fullständigt program har, i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. 9 § i gymnasieförordningen, rätt att välja vilka kurser som ska ingå i slutbetyget. Kurser i kärnämnen och kurser i karaktärsämnen som är gemensamma för ett nationellt program samt kurser som ingår i en nationellt fastställd inriktning ska dock alltid ingå i slutbetyget. Dessutom måste projektarbetet ingå. För de fall det kan konstateras att skolan klart brustit i sin skyldighet att informera om elevens rätt att välja kurser gör Skolverket bedömningen att rektor har möjlighet att ändra slutbetyget så att betygen istället fördelas på slutbetyget respektive ett samlat betygsdokument. Det är då viktigt att de myndigheter, t.ex. VHS, till vilka skolan skickat betygsuppgifterna kontaktas och meddelas ändringen.

Elever i fristående skolor har också rätt att välja vilka kurser som ska ingå i slutbetyget om de har läst mer än 2500 poäng. För fristående skolor ska kärnämnen och projektarbetet alltid ingå i slutbetyget. Dessutom ska samtliga kurser som är obligatoriska i utbildningen ingå. Vilka kurser som är obligatoriska framgår av den fristående skolans beslut om rätt till bidrag.

Den som har fått ett slutbetyg från individuellt program i gymnasieskolan kan senare få ett slutbetyg från nationellt program eller gymnasial vuxenutbildning. Se 4 kap. 13 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning.

Slutbetyg obligatoriska skolan

Hur skrivs ett betyg på grundskolan för en elev som haft anpassad studiegång stor del av sin studietid och inte haft undervisning i alla ämnen?

Betygskolumnen för ett ämne som eleven inte haft undervisning i på grund av anpassad studiegång skall spärras med markeringen *** eftersom eleven inte nått målen för slutbetyg i ämnet enligt föreskrifterna i SKOLFS 2002:18.

Om betyg inte ges på grund av att ämnet/ämnesblocket är alternativt eller valbart och av det skälet inte ingår i den enskilde elevens utbildning skall betygskolumnen spärras med snedstreck. Se även allmänna råd SKOLFS 2001:7.

Hur räknar man poäng för meritvärdering till gymnasieskolan?

Meritvärdet av grundskolans betyg utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg. Betygsvärdena för betygen fastställs enligt MVG=20, VG=15 och G=10. Betygsvärdet för ett sammanfattande betyg (blockbetyg) i SO respektive NO erhålls genom att betygsvärdet för blockbetyget multipliceras med antalet ämnen inom blocket (6 kap. 4-5 §§ i gymnasieförordningen).

Slutbetyg gymnasieskolan

Får en elev i gymnasieskolan läsa en B-kurs trots att eleven inte har läst A-kursen?

Den kursutformade gymnasieskolan förutsätter att skolan organiserar undervisningen så att en kurs som bygger på en annan inte påbörjas förrän underliggande kurs är avslutad. I viss utsträckning kan kurserna dock överlappa varandra. Det finns inga formella hinder för en enskild elev att påbörja en överliggande kurs när denne har fått betyget Icke godkänd eller inte fått något betyg alls i den underliggande kursen. Däremot kan det finnas skäl att avråda en elev att börja en kurs om denne inte bedöms kunna följa undervisningen.

Får betyg finnas från B-kurs men ej från A-kurs i slutbetyget från gymnasieskolan, t.ex. geografi B men inte geografi A?

Det finns inte något krav i skolförfattningarna på att ett betyg på A-kurs måste ingå för att betyg på B-kurs ska få finnas med i slutbetyget.

Ett exempel på en situation när detta kan bli aktuellt är när en elev har beviljats ett utökat program och därmed fått betyg på kurser utöver vad som krävs för ett fullständigt program. Enligt 7 kap. 9 § i gymnasieförordningen har eleven då rätt att välja vilka kurser som ska ingå i slutbetyget. Kurser i kärnämnen och kurser i karaktärsämnen som är gemensamma för ett nationellt program samt kurser som ingår i en nationellt fastställd inriktning ska dock alltid ingå i slutbetyget. Dessutom måste projektarbetet ingå. I dessa fall, när en elev får välja vilka kurser som ska ingå

i slutbetyget, kan eleven välja att redovisa betyget på B-kursen trots att betyget på A-kursen inte ingår.

I gymnasieskolan ska betyg sättas efter avslutad kurs – hur lång tid efter att kursen avslutats ska betyget sättas?

Skolverket har i tillsynsärende kommit fram till att en kurs anses avslutad när undervisningstiden upphör och därmed att betygsättning ska ske i anslutning till denna tidpunkt (Skolverkets beslut 1998-11-19 dnr 1998:1231).

Kan man få slutbetyg i gymnasieskolan utan projektarbete 100 poäng?

I gymnasieskolan kan man inte det. För att få ett slutbetyg ska den studerande ha genomfört och fått betyg på projektarbetet (7 kap. 8 och 9 §§ i gymnasieförordningen). Fristående skolor kan ha en annan beteckning på projektarbete men eleven ska göra ett arbete med motsvarande innehåll.

Kan skolan/rektor välja att inte utfärda slutbetyg i gymnasieskolan trots att eleven fått betyg på alla kurser som ingår i studievägen?

Rektor kan inte välja att låta bli att utfärda ett slutbetyg i de fall eleven har fått betyg på alla kurser och det projektarbete som ingår i studievägen. Om en elev har betyget Icke godkänd på en eller flera kurser är det dock viktigt att rektorn, innan slutbetyget utfärdas, beaktar elevens rätt att gå om kursen (se 6 kap. 14 § i gymnasieförordningen) samt elevens rätt att göra en avgiftsfri prövning (se 7 kap. 14 § i gymnasieförordningen och 1 § i förordningen om avgifter för prövning inom det offentliga skolväsendet).

Motsvarande gäller även för en elev i en fristående skola.

Hur kan betyg från gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning kombineras?

Betyg från kommunal vuxenutbildning kan inte ingå i slutbetyg från gymnasieskolan. Däremot kan betyg från gymnasieskolan ingå i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning.

Tänk på att vissa kurser inte får ingå i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning, se svaret på frågan [”Vilka kurser får inte ingå i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning?”](#)

Kan ett slutbetyg från gymnasieskolan innehålla betyg från kommunal vuxenutbildning?

Nej. Den som inte längre är elev i gymnasieskolan har rätt att få ett slutbetyg om han kan visa att han har fått betyg antingen i *gymnasieskolan* eller vid *prövning i gymnasieskolan* på kurser och projektarbete som sammantaget kan utgöra ett nationellt eller specialutformat program (7 kap. 15 § andra stycket i gymnasieförordningen).

Kan man vid konkurrenskomplettering byta ut kurser i sitt slutbetyg från gymnasieskolan?

Man kan inte i själva betygsdokumentet byta ut kurser i sitt slutbetyg (se också svaret på frågan "[Kan ett slutbetyg ändras och kan eleven få ett nytt slutbetyg?](#)"). Däremot kan man, om kurserna är utbytbara, vid ansökan till högskolan få räkna det nya betyget när jämförelsetalet av meritvärdet räknas fram. För ytterligare information om behörighet, jämförelsetal och kursers utbytbarhet hänvisas till Högskoleverket (www.hsv.se) eller Verket för högskoleservice (www.vhs.se).

Vad gäller för behörighet, antagning och meritvärdering till högskolan?

Om grundläggande och särskild behörighet står att läsa på Verket för högskoleservices webbplats (www.vhs.se). Där finns också anvisningar för att räkna ut jämförelsetalet inför ansökan till högskola/universitet.

Slutbetyg vuxenutbildningen

Kan man få slutbetyg i kommunal vuxenutbildning utan projektarbete 100 poäng?

I gymnasial vuxenutbildning kan man få ett slutbetyg utan projektarbete (4 kap. 10 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning).

Hur kan betyg från gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning kombineras?

Betyg från kommunal vuxenutbildning kan inte ingå i slutbetyg från gymnasieskolan. Däremot kan betyg från gymnasieskolan ingå i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning.

Tänk på att vissa kurser inte får ingå i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning, se svaret på frågan "[Vilka kurser får inte ingå i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning?](#)"

Kan ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning innehålla bara ett betyg från kommunal vuxenutbildning och resten från gymnasieskolan?

Det finns inte några bestämmelser om hur många betyg från kommunal vuxenutbildning ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning måste innehålla. Se 4 kap. 11 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning.

Vilka kurser får inte ingå i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning?

Betyg på delkurs får inte ingå om deltagaren har fått ett sammanfattande betyg på kursen i dess helhet (4 kap. 11 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning).

Kurserna idrott och hälsa A och estetisk verksamhet får inte ingå i slutbetyget. Inte heller får motsvarande gamla kurser ingå. Däremot får andra kurser i ämnet idrott och hälsa samt andra estetiska kurser ingå (4 kap. 11 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning).

Eftersom specialidrott inte får förekomma i kommunal vuxenutbildning får kurser

inom ämnet specialidrott inte ingå i slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning (2 kap. 18 § och 4 kap. 11 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning).

Specialarbete får inte ingå i slutbetyg, vilket däremot projektarbete får.

Kan t.ex. engelska som nybörjarspråk ingå i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning?

Kurser som är på grundskolenivå och som en elev läst under gymnasietiden eller på grundläggande nivå på komvux ingår inte i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning. Av 4 kap. 11 § förordning om kommunal vuxenutbildning framgår att ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning enbart består av kurser på gymnasienivå.

Kan en elev ta med både ämnet svenska och ämnet svenska som andraspråk i slutbetyget från kommunal vuxenutbildning?

Ja, det kan eleven. Både svenska och svenska som andraspråk är kärnämnen och kan läsas i gymnasieskolan som kärnämne och som individuellt val. Inom gymnasial vuxenutbildning kan, enligt 2 kap. 18 och 19 §§ förordningen i kommunal vuxenutbildning, alla ämnen som finns i gymnasieskolan förekomma med undantag av specialidrott. Kärnämnen inom kommunal vuxenutbildning är samma kärnämnen som finns i gymnasieskolan med undantag av idrott och hälsa och estetisk verksamhet.

Bägge ämnena kan således tas med i ett slutbetyg från kommunal vuxenutbildning under förutsättning att kraven i 4 kap. 10 § förordningen i kommunal vuxenutbildning är uppfyllda. Rätt till slutbetyg har den som har betyg i samtliga kärnämneskurser (dvs. 600 gymnasiepoäng) och andra kurser, delkurser eller projektarbete som enligt kursplanerna uppgår till sammanlagt minst 1750 gymnasiepoäng totalt 2350 gymnasiepoäng.

I detta fall kan ett av kärnämnen svenska och svenska som andraspråk ingå i slutbetyget som ”annan kurs”.

Kan man få ett nytt slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning om man har ett slutbetyg från gymnasieskolan?

Nej, det kan man inte enligt 4 kap. 13 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning. Det är viktigt att den kommunala vuxenutbildningen har rutiner för att ta reda på om eleven redan har ett slutbetyg.

Kan en elev med slutbetyg från reducerat program i gymnasieskolan få ett nytt slutbetyg från kommunal vuxenutbildning?

Nej, det kan inte eleven. Enligt 4 kap. 13 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning kan den som tidigare fått ett slutbetyg från en fullständig gymnasieutbildning på ett nationellt program eller motsvarande inte få ett nytt slutbetyg inom kommunal vuxenutbildning.

Kan man få ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning fastän man har ett avgångsbetyg från 2-årig linje?

Ja, det kan man.

Däremot gäller att för den som tidigare har fått ett slutbetyg från en fullständig gymnasieutbildning på ett nationellt program eller motsvarande får ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning inte utfärdas. Detsamma gäller för den som har ett avgångsbetyg från fullständig tre- eller fyraårig gymnasial utbildning. Se 4 kap. 13 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning och övergångsbestämmelser punkt 6 till samma förordning. Det är viktigt att kommunal vuxenutbildning har rutiner för att ta reda på om eleven redan har ett slutbetyg.

Kan man vid konkurrenskomplettering byta ut kurser i sitt slutbetyg från kommunal vuxenutbildning?

Man kan inte i själva betygsdokumentet byta ut kurser i sitt slutbetyg (se också svaret på frågan "[Kan ett slutbetyg ändras och kan eleven få ett nytt slutbetyg?](#)"). Däremot kan man, om kurserna är utbytbara, vid ansökan till högskolan få räkna det nya betyget när jämförelsetalet av meritvärdet räknas fram. För ytterligare information om behörighet, jämförelsetal och kursers utbytbarhet hänvisas till Högskoleverket (www.hsv.se) eller Verket för högskoleservice (www.vhs.se).

Terminsbetyg i grundskolan

Vilket betyg ska föras in i terminsbetyget i grundskolan om ämnet inte läses en viss termin?

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats ska elevens kunskaper fram till och med den aktuella terminen bedömas. Det innebär att det betyg som förs in i terminsbetyget gäller elevens kunskaper i ämnet hittills och inte bara under den senaste terminen. Om ett ämne inte läses under en termin (eller läsår) ska det betyg som eleven fick den närmast föregående terminen föras in i terminsbetyget.

Om ämnet lästs till och med årskurs 7 men inte i årskurs 8 blir situationen svårare. Betyg ska inte ges i årskurs 7 men i årskurs 8 ska eleven få betyg som förs in i terminsbetyget. Terminsbetyget ska innehålla det senast satta betyget i varje ämne och i detta fall finns inget sådant betyg. Det är inte reglerat hur skolan ska hantera situationen när ett ämne läses i årskurs 7 men inte i årskurs 8 men det är viktigt att det finns dokumentation från den lärare som undervisade i årskurs 7. Denna problematik visar på vikten av att undervisningen planeras och organiseras utifrån både kursplaner och gällande bestämmelser om betygsättning.

Har en elev som går om årskurs 8 i grundskolan rätt att behålla sitt betyg från det ursprungliga terminsbetyget eller kan eleven riskera att få ett sänkt betyg i ett nytt terminsbetyg?

När betyg sätts innan ett ämne eller ett ämnesblock har avslutats, ska de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet eller ämnesblocket fram till och med den aktuella

terminen bedömas. Om en elev inte når upp till de mål som lokalt bestämts för ett ämne eller ämnesblock, ska betyg inte sättas i ämnet eller ämnesblocket (7 kap. 7 § i grundskoleförordningen).

Läraren ska bedöma de kunskaper eleven har i ämnet vid betygsättningstillfället. Vare sig eleven går om eller inte är det alltså elevens kunskaper när betyget sätts som ska bedömas. Detta innebär att en elev som går om årskurs 8 ska bedömas på nytt och då kan få antingen G, VG eller MVG. Således kan elevens betyg både höjas och sänkas i förhållande till betyget i det ursprungliga terminsbetyget.

Samlat betygsdokument i gymnasieskolan och vuxenutbildningen

Får en elev i gymnasieskolan som har 2500 betygssatta poäng varav IG på ett antal kurser välja samlat betygsdokument istället för slutbetyg och får skolan bevilja det?

Nej, se svaret på frågan [”Kan skolan/ rektor välja att inte utfärda slutbetyg trots att eleven fått betyg på alla kurser som ingår i studievägen?”](#). Inte heller eleven har rätt att välja om eleven vill ha ett samlat betygsdokument eller ett slutbetyg.

En elev med många kurser med betyget Icke godkänd ska naturligtvis långt före det är dags att utfärda slutbetyg ges stödundervisning och ett åtgärdsprogram ska upprättas (se 8 kap. 1 och 1 a §§ i gymnasieförordningen samt 2 kap. 7a § i förordningen om fristående skolor).

Kan eleven välja vilka betyg som ska ingå i ett samlat betygsdokument i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning?

I kommunal vuxenutbildning gäller att den som vill ha ett samlat betygsdokument själv får bestämma vilka kurser eller delkurser som ska ingå i dokumentet (4 kap. 8 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning).

För gymnasieskolan finns inte denna bestämmelse. Där är ett samlat betygsdokument ett utdrag ur skolans betygskatalog och det ska innehålla samtliga betygssatta kurser och projektarbete.

Den elev som har fått betyg på kurser utöver vad som krävs för ett fullständigt program har, i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. 9 § i gymnasieförordningen, rätt att välja vilka kurser som ska ingå i slutbetyget. Kurser i kärnämnen och kurser i karaktärsämnen som är gemensamma för ett nationellt program samt kurser som ingår i en nationellt fastställd inriktning ska dock alltid ingå i slutbetyget. Dessutom måste projektarbetet ingå. För de kurser som inte redovisas i slutbetyget kan ett samlat betygsdokument lämnas.

Elever i fristående skolor har också rätt att välja vilka kurser som ska ingå i slutbetyget om de har läst mer än 2500 poäng. För fristående skolor ska kärnämnen och projektarbetet alltid ingå i slutbetyget. Dessutom ska samtliga

kurser som är obligatoriska i utbildningen ingå. Vilka kurser som är obligatoriska framgår av den fristående skolans beslut om rätt till bidrag.

Får betyg på kurser från gymnasieskolan ingå i ett samlat betygsdokument från kommunal vuxenutbildning?

Nej. Ett samlat betygsdokument är ett utdrag ur *den kommunala vuxenutbildningens* betygs katalog. Se 4 kap. 8 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning.

Skriftliga omdömen i grundskolan

När ska skriftliga omdömen ges i grundskolan?

Om en elev inte når upp till de mål i ett ämne/ämnesblock som enligt kursplanen ska ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret (tionde för specialskolan) ska betyg inte sättas i ämnet/ämnesblocket. I dessa fall ska ett skriftligt omdöme ges.

Av förarbeten framgår att det skriftliga omdömet ska redovisa elevens kunskapsutveckling. Det ska beskriva elevens studietveckling, innehålla information om vilka mål som har uppnåtts under grundskoletiden samt redovisa vilka stödåtgärder som satts in. Det är elevens kunskaper som ska stå i centrum.

Motiv för bestämmelsen om skriftliga omdömen ges i regeringens utvecklingsplan (Skr. 2001/02:188): ”Ett sådant dokument styrker den arbetsinsats som eleven har gjort och de kunskaper som eleven har, vilket är betydelsefullt för självkänsla och självbild. Det skriftliga omdömet beskriver elevens studietveckling, innehåller information om vilka mål som har uppnåtts under grundskoletiden samt redovisar vilka stödåtgärder som satts in. Det blir också en viktig information för mottagande personal i gymnasieskolan, så att eleven så snart som möjligt kan få det kompletterande stöd som behövs för att nå minst godkänt. För elever som hoppar av språkstudier i grundskolan blir ett skriftligt omdöme en redogörelse för kunskapsutvecklingen i språket, trots att han eller hon inte fullföljt studierna utan i stället övergått till studier i svenska och/eller engelska.”

Bestämmelsen gäller endast slutbetyg i årskurs 9 i grundskolan respektive årskurs 10 i specialskolan. Det skriftliga omdömet ska bifogas slutbetyget enligt 7 kap. 13 § grundskoleförordningen.

Bestämmelserna gäller även om en elev inom ramen för ett individuellt program i gymnasieskolan avslutar ett ämne enligt grundskolans kursplan utan att få betyg i ämnet, se 7 kap. 1 § i gymnasieförordningen.

Skriftliga omdömen är en del av slutbetyget och ska hanteras enligt samma rutiner som slutbetyget. Både betyg och skriftliga omdömen ska finnas samlade överskådligt och åtkomligt. Eleven är mottagare av betyg och skriftliga omdömen. Originalen ska eleven ha och en kopia ska finnas och arkiveras på skolan. I en kommunal skola är en sådan kopia en allmän handling. Uppgifter om studieresultat är vanligtvis offentliga. Det finns inget hinder att föra över informationen till

gymnasieskolan. Skolan kan således följa de rutiner som utarbetats för informationsöverföring mellan skolformerna.

För fristående skolor finns ingen reglering för hur denna typ av handlingar ska förvaras på skolan, men även fristående skolor bör för elevernas rättssäkerhet ha rutiner för hur förvaringen sker.

De skriftliga omdömena ska inte förväxlas med skriftlig information i samband med utvecklingsamtal, som regleras i 7 kap. 2 § grundskoleförordningen. Sådan skriftlig information, som inte får ha karaktären av betyg, ges på begäran av en elevs vårdnadshavare.

Av skrivningar från regeringen, bl.a. budgetpropositionen 2003/04 framgår att även elever som avbryter ett språkval före årskurs 9 i grundskolan respektive årskurs 10 i specialskolan, så att betyg inte kan sättas enligt kursplanen för språkval, ska få ett skriftligt omdöme. Många frågar var gränsen går för att detta ska vara skäligt. En rimlig tolkning kan vara att om ett språk avbrutits mycket tidigt, ska ett omdöme skrivas om eleven tillägnat sig kunskaper i sådan utsträckning att kunskaperna kan beskrivas. För dessa elever blir det skriftliga omdömet en redogörelse för kunskapsutvecklingen i språket, trots att eleven inte fullföljt studierna.

Ett skriftligt omdöme ska skrivas i de ämnen som eleven läser men inte får betyg i. Det finns inga särskilda blanketter för utformning av ett skriftligt omdöme.

Internationella betyg

Hur sätter IB-skolor betyg?

Information om detta finns på www.ibo.org.

Kan man skriva in utländska betyg i sitt svenska betyg?

Nej, det kan man inte. Se också svaret på frågan "[Hur gör man för att validera utländska grundskole-/gymnasie-/högskolebetyg?](#)"

Hur gör man för att validera utländska grundskole-/gymnasie-/högskolebetyg?

För en elev som flyttar till Sverige under tiden i grundskolan gäller att eleven får läsa de ämnen som finns i den svenska skolan. Ingen validering av de utländska betygen behövs utan eleven blir bedömd utifrån de svenska kursplanerna och betygskriterierna.

För en elev som flyttar till Sverige under tiden i gymnasieskolan finns två möjligheter att validera de utländska gymnasiebetygen. Det första är att eleven genomgår prövning i de svenska kurserna. Det andra är att rektorn ger eleven betyget Godkänd utan prövning. En elev får av rektorn ges betyget Godkänd på kursen om det av betyg, intyg eller liknande framgår att eleven genom studier i utlandet eller på annat sätt förvärvat sådana kunskaper som behövs för betyget Godkänd och om kommunen eller landstinget anordnar kursen (7 kap. 16 § i

gymnasieförordningen). Observera dock att rektorn endast kan ge eleven betyget Godkänd utan prövning. För möjlighet att få något av de högre betygsstegen krävs alltid en prövning.

En rektor på en fristående skola har inte möjlighet ge eleven betyget Godkänd utan prövning.

Inom kommunal vuxenutbildning kan rektor inte längre ge eleven betyget Godkänd utan prövning (bestämmelsen upphävdes den 1 september 2004), men prövning kan genomföras i enlighet med 4 kap. 16 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning.

För validering av utländska betyg från en avslutad gymnasieutbildning eller motsvarande vid ansökan till högskola/universitet, gå in på Verket för högskoleservices hemsida under rubriken ”Meritvärdering i betygsurvalet”.

(www.vhs.se)

4. Är en elev som studerat utomlands på grundskolenivå behörig att söka till svensk gymnasieskola?

Behörig att söka till gymnasieskola är den som är under 20 år och har gått ut grundskolan eller motsvarande och har godkänt betyg i svenska alternativt svenska som andraspråk, engelska och matematik eller på annat sätt förvärvat likvärdiga kunskaper (jfr 5 kap. 1 och 5 §§ i skollagen).

Den som är under 18 år och bosatt i utlandet hos sin vårdnadshavare likställs med sökande från den kommun där den sökta gymnasieutbildningen anordnas, om minst en av vårdnadshavarna är svensk medborgare (11 kap. 1 § i gymnasieförordningen).

Ofta är antalet platser på en gymnasieutbildning begränsat och ett urval bland de sökande måste göras. Urvalet bland behöriga sökanden görs i huvudsak på betygen från grundskolan. Betyg från utländsk skola kan inte jämföras med betyg från svensk grundskola. Därför finns bestämmelser om fri kvot för elever som kommer från skolor vilkas betyg inte direkt kan jämföras med elever från grundskolan och för utlandssvenska elever med minst en vårdnadshavare som är svensk medborgare (6 kap. 3 § i gymnasieförordningen).

Som regel har elever som gått i utländsk skola betyg i engelska och matematik från den skolan. Däremot har de flesta elever inte haft någon undervisning i svenska. Innan eleven söker till en svensk gymnasieutbildning är det därför nödvändigt att eleven på något annat sätt visar att hon eller han har motsvarande kunskaper i svenska.

Det är viktigt att ta kontakt med den kommun där eleven avser att söka gymnasieutbildning eftersom kommunerna och intagningsnämnderna kan ha olika rutiner för bedömning av behörighet.

För nordiska sökanden är det tillräckligt att eleven har klarat av motsvarande svensk grundskoleutbildning. Kravet på kunskaper i svenska motsvarande godkänd gäller däremot inte för nordiska sökanden (11 kap. 3 § i gymnasieförordningen).

Se även ”För dig som ska påbörja gymnasiestudier i Sverige efter att ha gått i skolan utomlands” som finns på Skolverkets webbplats under [Betyg > Internationellt](#).

Jag vill studera utomlands: Kan jag få mina betyg översatta till engelska?

Skolverket kan inte hjälpa dig med översättningen. Fråga istället din skola om de kan hjälpa dig. De har ingen skyldighet att översätta betyg men många skolor gör det ändå. Om skolan inte kan hjälpa till återstår två alternativ: Anlita en auktoriserad översättare eller översätt betyget själv och be skolan att verifiera att det översatta betyget överensstämmer med det svenska betyget. På Skolverkets webbplats under rubriken Betyg > Internationellt finns material för att hjälpa dig med översättningen.

Jag vill studera eller arbeta utomlands efter gymnasiet: Hur vet de i utlandet vad mina svenska betyg är värda?

Det kan vara svårt att jämföra betyg mellan olika länder eftersom betygssystemen ser så olika ut. Ditt svenska betyg kan översättas till engelska, se svaret på frågan ["Jag vill studera utomlands: Kan jag få mina betyg översatta till engelska?"](#) för hur du går tillväga.

Generell information om att studera utomlands finns också på www.studera.nu/utlandsstudier.

Om du har gått ett yrkesinriktat program i gymnasieskolan kan du få hjälp med utlandspraktik och förberedelse inför utlandsstudier och –arbete hos Nationellt referenscentrum för information om yrkesutbildning (www.SENRP.se), som också kan nås via Skolverkets webbplats.

Prövning och validering

Prövning

Kan man läsa och få betyg på gymnasiekurser i grundskolan?

Skolverket får fler och fler förfrågningar om möjligheten att sätta betyg på gymnasiekurser för elever i grundskolan. I skolförfattningarna ges inte något utrymme för att grundskolor skulle ha någon rätt att sätta betyg i gymnasiala kurser. Däremot följer av 7 kap. 14 § andra stycket i gymnasieförordningen att vem som helst, alltså även grundskoleelever, har rätt att genomgå prövning i gymnasieskolan:

14 § andra stycket

Den som inte är elev i gymnasieskolan men som vill ha betyg därifrån har rätt att gå igenom prövning i alla kurser som får förekomma på ett nationellt program. Denna rätt gäller också projektarbete.

Grundskoleeleverna kan alltså på eget eller skolans initiativ gå till en gymnasieskola och genomföra en prövning i en eller flera kurser.

Det som händer är då att ungdomar som börjar gymnasieskolan redan har betyg i en eller flera kurser. Den som är elev i gymnasieskolan får endast genomgå prövning i kurser som de inte fått betyg i eller i kurser där de fått betyget Icke Godkänd. Om eleven inte fått minst betyget Godkänd på en kurs har eleven också rätt att gå om kursen en gång. För de elever som redan har betyget G eller VG på en kurs när de börjar i gymnasieskolan blir situationen komplicerad. De får inte läsa om kursen och de får inte heller pröva under sin tid i gymnasieskolan. Dessa elever ”straffas” för att de läst och prövat på en gymnasiekurs i grundskolan. Denna situation har förmodligen inte förutsetts av lagstiftaren. En elev som inte fick MVG vid prövningen vill antagligen få möjlighet att gå kursen när hon eller han börjar i gymnasieskolan.

Hur ska en prövning gå till?

Hur en prövning ska gå till finns inte reglerat. Skolan kan således vara flexibel i sitt tillvägagångssätt. Bedömningen ska dock alltid utgå ifrån kursplanens mål och betygskriterierna. Bestämmelserna om bedömning och betyg i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) och läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) gäller också vid prövningen, t.ex. att läraren vid betygsättningen ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Vid prövningen ska alla betygssteg vara aktuella.

En elev kan pröva i hemkommunen eller i annan kommun. Några regler för tidpunkt för prövning finns inte.

En fristående gymnasieskola får endast anordna prövning för de kurser som anordnas vid skolan och för sina egna elever.

När får skolan ta ut en avgift av eleven för prövningen? Hur hög får avgiften vara?

Huvudmannen för utbildningen får ta ut en avgift av den som vill gå igenom

1. särskilt anordnad prövning i grundskolan,
2. särskilt anordnad prövning i gymnasieskolan, om inte annat är föreskrivet,
3. särskilt anordnad prövning inom den kommunala vuxenutbildningen och Nationellt centrum för flexibelt lärande, samt
4. särskilt anordnad prövning inom svenskundervisning för invandrare.

Avgift får dock inte tas ut för

1. den som har gått ut grundskolan och inte uppnått kursplanens mål för det nionde skolåret i det ämne prövningen gäller,
2. elever i gymnasieskolan som har fått betyget Icke godkänd på den kurs prövningen gäller,
3. elev inom den kommunala vuxenutbildningen eller vid Nationellt centrum för flexibelt lärande som har fått betyget Icke godkänd på den kurs prövningen gäller, eller
4. den som efter avslutad kurs inom svenskundervisning för invandrare inte nått upp till nivån för betyget Godkänd.

Avgiften får uppgå till högst 500 kronor.

(1-2 §§ i förordningen om avgifter för prövning inom det offentliga skolväsendet)

För fristående skolor är inte avgifter för prövning reglerade.

Prövning grundskolan

Ska betyg alltid sättas vid prövning i grundskolan?

I grundskolan sätts inget betyg vid prövning om eleven inte når målen i ämnet.

Kan man pröva i ett eller flera ämnen där man tidigare fått blockbetyg och tvärtom i grundskolan?

Ja, det kan man. En elev som har fått blockbetyg i SO respektive NO har rätt att pröva i något/några av de enskilda ämnena. Detsamma gäller för den som fått betyg i respektive ämne, att eleven har rätt att pröva och få betyg på hela ämnesblocket.

Kan en elev i grundskolan som redan har minst G i ett ämne pröva för ett högre betyg?

I grundskolan kan eleven det. Den som vill ha betyg från grundskolan har rätt att gå igenom prövning avseende hela utbildningen eller ett eller flera

ämnen/ämneseområden. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg och oavsett om man är elev eller inte i grundskolan enligt 7 kap. 16 § i grundskoleförordningen.

Kan en elev som genomfört en prövning i grundskolan och som inte är nöjd med betyget på prövningen fortsätta gå på lektionerna och därefter få ett nytt betyg?

Av bestämmelserna kring skolplikt och rätt till utbildning följer att en elev i grundskolan kan fortsätta gå på lektionerna även efter en prövning och få ett nytt betyg i ämnet/ämneseområdet.

Prövning kontra skolplikt – t.ex. en elev som vill göra en prövning i engelska i årskurs 7

Den som vill ha betyg från grundskolan har rätt att gå igenom prövning avseende hela utbildningen eller ett eller flera ämnen/ämneseblock (7 kap. 16 § i grundskoleförordningen). Skolplikten upphör om barnet vid särskild prövning i alla ämnen visar att det har kunskaper som motsvarar högsta årskursen (3 kap. 10 § i skollagen).

Ovanstående innebär att en elev kan göra en prövning i t.ex. engelska i årskurs 7. Prövningen sker alltid mot mål att uppnå i årskurs 9. Efter prövningen kan eleven fortsätta att delta i undervisningen i engelska.

Prövning gymnasieskolan

Ska betyg alltid sättas vid prövning i gymnasieskolan?

I gymnasieskolan ska betyg sättas vid prövning. Om eleven inte når målen sätts betyget Icke godkänd. Endast för den elev där läraren, på grund av elevens frånvaro vid prövningstillfällena, saknar underlag för bedömningen sätts inget betyg.

Kan man genomgå prövning på lokala kurser i gymnasieskolan? Vilka restriktioner gäller?

Ja, det kan man. Prövningen får avläggas endast i en kommun eller ett landsting som anordnar den aktuella kursen (7 kap. 14 § i gymnasieförordningen).

Fristående gymnasieskolor har inga lokala kurser men däremot kan en fristående gymnasieskola ha egna kurser. Bestämmelserna i 7 kap. 14 § första stycket gymnasieförordningen gäller. Därutöver får den fristående skolan anordna prövning endast för den som varit elev i skolan och endast avseende sådana kurser som anordnas vid skolan (2 kap. 9 a § i förordningen om fristående skolor).

Kan en elev i gymnasieskolan som redan har minst G i en kurs pröva för ett högre betyg?

Elever i gymnasieskolan kan inte pröva i en kurs som de redan har minst G i. De har bara rätt att gå igenom prövning i de kurser och det projektarbete som ingår i

deras individuella studieplan om de inte fått betyg på kursen eller fått betyget Icke godkänd.

Den som inte är elev i gymnasieskolan har rätt att gå igenom prövning i alla kurser som får förekomma på ett nationellt program och på projektarbete oavsett vilket betyg som tidigare satts på kursen/projektarbetet. Prövning får endast avläggas i en kommun som anordnar den aktuella kursen (7 kap. 14 § i gymnasieförordningen).

Kan en elev som genomfört en prövning i gymnasieskolan och som inte är nöjd med betyget på prövningen fortsätta gå på lektionerna och därefter få ett nytt betyg?

I gymnasieskolan har en elev som redan har fått minst betyget Godkänd på en kurs eller på projektarbetet inte rätt att få gå om kursen och inte heller möjlighet att få ett nytt betyg (6 kap. 14 § och 7 kap. 14 § i gymnasieförordningen). Däremot kan eleven, om rektor tillåter det, fortsätta gå på lektionerna, men inte få ett nytt betyg.

Prövning kontra validering i gymnasieskolan?

Den som inte följt undervisningen i en kurs får i gymnasieskolan, utan att ha genomgått prövning, av rektorn ges betyget Godkänd på kursen om det av betyg, intyg eller liknande framgår att eleven genom studier i utlandet eller på annat sätt förvärvat sådana kunskaper som behövs för betyget Godkänd, och om kommunen eller landstinget anordnar kursen (7 kap. 16 § i gymnasieförordningen).

Elever i gymnasieskolan har rätt att gå igenom prövning i alla kurser och det projektarbete som ingår i den individuella studieplanen, om eleven inte tidigare fått betyg på kursen eller fått betyget Icke godkänd, se 7 kap. 14 § i gymnasieförordningen. Eleven har då även möjlighet att få betygen Väl godkänd eller Mycket väl godkänd på kursen eller projektarbetet.

Prövning vuxenutbildningen

Kan man genomgå prövning på lokala kurser i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning? Vilka restriktioner gäller?

Ja, det kan man. Prövningen får avläggas endast i en kommun eller ett landsting som anordnar den aktuella kursen (7 kap. 14 § i gymnasieförordningen samt 4 kap. 16 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning).

Fristående gymnasieskolor har inga lokala kurser men däremot kan en fristående gymnasieskola ha egna kurser. Bestämmelserna i 7 kap. 14 § första stycket gymnasieförordningen gäller. Därutöver får den fristående skolan anordna prövning endast för den som varit elev i skolan och endast avseende sådana kurser som anordnas vid skolan (2 kap. 9 a § i förordningen om fristående skolor).

Prövning i kommunal vuxenutbildning?

Den som vill ha betyg från kommunal vuxenutbildning har rätt att genomgå prövning i alla kurser, utom orienteringskurser och individuella kurser, som får förekomma inom kommunal vuxenutbildning och i projektarbete enligt 4 kap. 16 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning. Han eller hon har då även möjlighet att få betygen Väl godkänd eller Mycket väl godkänd på kursen eller projektarbetet.

Prövning fristående skolor

Kan fristående grund- och gymnasieskolor utföra prövningar?

Ja, fristående grundskolor kan efter medgivande av Skolverket anordna prövning och utfärda betyg. Bestämmelserna i 7 kap. grundskoleförordningen gäller, vilket innebär att samma regler gäller för prövning av elever vid fristående grundskolor som av elever i kommunala skolor.

Fristående gymnasieskolor får anordna prövning endast för den som varit elev i skolan och prövningen får avse endast sådana kurser som anordnas vid skolan enligt 2 kap. 9 a § i förordningen om fristående skolor. Fristående gymnasieskolor är inte skyldiga att anordna prövning för elever som har varit elever på skolan men får göra det. Utöver detta gäller bestämmelserna i 7 kap. 14 § första stycket gymnasieförordningen.

Kan en elev på en fristående skola som redan har minst G i en kurs/ett ämne pröva för ett högre betyg?

För elever i fristående gymnasieskolor gäller samma bestämmelser som för elever i kommunala gymnasieskolor. Se också svaret på frågan "[Kan en elev i gymnasieskolan som redan har minst G i en kurs/ett ämne pröva för ett högre betyg?](#)". Den fristående gymnasieskolan får dock enbart anordna prövning för den som varit elev i den fristående gymnasieskolan enligt 2 kap. 9 a § i förordningen om fristående skolor.

Validering vuxenutbildningen

Vad innebär validering inom kommunal vuxenutbildning och hur dokumenteras sådana kunskaper?

Enligt utredningen Validering m.m. – fortsatt utveckling av vuxnas lärande ([Ds 2003:23](#)), är validering en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering, dokumentation och erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats.

Validering bör bli aktuell främst i tre sammanhang:

- som ett led i en pågående utbildning i syfte att klarlägga kunskapsnivån, anpassa innehållet i och/eller förkorta studietiden för den enskilde,

- i anslutning till vägledning för att definiera utgångsnivå för vidare studier samt
- för att dokumentera faktiska kunskaper och färdigheter inför ansökan om anställning eller i samband med personalutveckling på arbetsplatsen.

Inom kommunal vuxenutbildning kan validering således innebära att den studerandes tidigare kunskaper från arbetslivet eller utbildning värderas till sitt reella innehåll av rektor och lärare. (Se även 4 kap. 19 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning).

För en studerande kan en sådan värdering utmynna i att eleven gör en prövning så att ett betyg i en viss kurs kan utfärdas. (Se även 4 kap. 16 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning).

Även inom ramen för en orienteringskurs kan en validering göras då ett av syftena med en orienteringskurs är att ge tillfälle till en bedömning av en studerandes kunskaper och färdigheter inom olika kunskapsområden i förhållande till kursplanemål och andra kunskapskrav.

På Skolverkets webbplats under [rubriken Vuxenutbildning](#) finns förslag om hur intyg kan utformas och som kan användas bland annat för att göra en bedömning av tidigare kunskaper och validering av dessa. Se även [Valideringsdelegationens webbplats](#).

Gamla och nya betyg

Kan man i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning genomgå prövning även i gamla kurser som inte längre förekommer?

Det har tidigare funnits övergångsbestämmelser om att få pröva i gamla kurser, men den möjligheten försvann 30 juni 2006. Det går alltså inte längre att göra en prövning i gamla kurser, varken i gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning.

Kan sifferbetyg enligt det gamla betygssystemet ingå i slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning?

Ja. Ett betyg som ska ingå i slutbetyget får dock inte vara mer än åtta år gammalt. Ett betyg som har satts mer än åtta år före slutbetyget får bara tas in i slutbetyget om rektorn på grund av särskilda skäl medger det. Se 4 kap. 12 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning samt punkt 4 i övergångsbestämmelserna till samma förordning.

När betyg på kurs/ämne som inte är poängsatt tas med i slutbetyget förutsätts det att en uppskattning av hur många poäng kursen är värd i dagens poängsystem görs.

Tänk på att vissa kurser/ämnena inte får ingå i slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning, se också svaret på frågan [”Vilka kurser får inte ingå i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning?”](#)

Kan man fortfarande utfärda gamla betyg från kommunal vuxenutbildning?

Nej. Möjligheten att utfärda slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning med 1970 poäng upphörde den 1 juli 2002. I och med införandet av den nya förordningen om kommunal vuxenutbildning den 1 januari 2003 upphörde också möjligheten att utfärda gamla avgångsbetyg 2 och 3, dvs. de avgångsbetyg i kommunal vuxenutbildning som motsvarade de 2- och 3-åriga linjerna i gymnasieskolan.

Hur gamla betyg får tas med i slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning?

I slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning får man ta in betyg från gymnasial vuxenutbildning i kommunal vuxenutbildning och CFL samt från gymnasieskolan på de kurser som får förekomma i gymnasial vuxenutbildning och på projektarbete.

Ett betyg som ska ingå i slutbetyget får inte vara mer än åtta år gammalt. Ett betyg som har satts mer än åtta år före slutbetyget får bara tas in i slutbetyget om rektorn på grund av särskilda skäl medger det. Se 4 kap. 12 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning samt punkt 4 i övergångsbestämmelserna till samma förordning. Det finns idag inte några riktlinjer från Skolverket vad som kan utgöra särskilda skäl. Det kan dock vara lämpligt att dokumentera skälen.

Tänk på att vissa kurser/ämnena inte får ingå i slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning, se också svaret på frågan [”Vilka kurser får inte ingå i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning?”](#)

Hur länge kan man utfärda "blandbetyg" i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning?

Med blandbetyg avses här slutbetyg från gymnasieskolan eller gymnasial vuxenutbildning som innehåller kurser både från nuvarande poängsystem och från äldre poängsystem. De äldre kurserna ska då konverteras enligt SKOLFS 2000:165 för gymnasieskolan och SKOLFS 2001:19 för gymnasial vuxenutbildning.

Det finns idag inte något slutdatum för utfärdande av blandbetyg. Möjligheten att utfärda sådana betyg kommer att försvinna så småningom, i gymnasieskolan när de berörda "blandleverna" har gått ut och i kommunal vuxenutbildning när åttaårsgränsen har passerats.

Hur länge kan man utfärda slutbetyg från gymnasieskolan med 2150/2370 poäng?

Den 30 juni 2004 upphörde möjligheten att sätta betyg enligt de gamla kursplanerna (dvs. de kursplaner som gällde före den 1 juli 2000). Eftersom de gamla slutbetygen (med 2150/2370 poäng) inte kan innehålla nya kurser upphörde i praktiken möjligheten att utfärda sådana gamla slutbetyg i samband med detta (punkt 5 i övergångsbestämmelser till SFS 1999:844). Slutbetyg kan dock fortfarande utfärdas med enbart gamla kurser.

I kommunal vuxenutbildning är det möjligt att pröva i de gamla kurserna (dvs. de kursplaner som i kommunal vuxenutbildning upphörde att gälla den 1 juli 2001) fram till den 30 juni 2006. Tänk dock på att betyg från kommunal vuxenutbildning inte får ingå i ett slutbetyg från gymnasieskolan (punkt 3 i övergångsbestämmelserna till 2002:1012; 7 kap. 15 § andra stycket i gymnasieförordningen och 4 kap. 11 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning).

Hur räknar man om poängen på gamla kurser i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning?

Gymnasieskolan: För gymnasieskolan finns konverteringsbestämmelser i SKOLFS 2000:165 och mer information kan du få på Skolverkets webbplats under Betyg > Betygsdokument > Frivilliga skolan.

För kommunal vuxenutbildning finns konverteringsbestämmelser i SKOLFS 2001:19. När betyg på kurs/ämne som inte är poängsatt tas med i slutbetyget förutsätts det att en uppskattning av hur många poäng kursen är värd i dagens poängsystem görs.

Vilka av de gamla gymnasiekurserna har motsvarigheter i nya?

I samband med revideringen av kursplanerna 2000 tog Skolverket fram jämförelselistor mellan gamla och nya kurser. Listorna hittar du i KURSINFO.

Får både den gamla kursen C-språk A och den nya Moderna språk steg 1 ingå i ett slutbetyg från kommunal vuxenutbildning?

Nej, det får de inte. För kommunal vuxenutbildning gäller att ett slutbetyg inte får

innehålla två betyg på samma eller jämförbar kurs (4 kap. 12 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning). Till hjälp för bedömningen av om två kurser kan anses vara jämförbara finns dels VHS (Verket för högskoleservice) tabell för utbyteskomplettering i Bedömningshandboken (kontakta VHS för ytterligare information), dels Skolverkets jämförelselistor som togs fram i samband med gymnasiervideringen. Listorna hittar du i KURSINFO.

Går det att byta ut sitt betyg i specialarbete från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning mot ett projektarbete 100 poäng vid ansökan till högskolan?

VHS, Verket för högskoleservice, har beslutat att sökande till högskolan med slutbetyg innehållande specialarbete kan utbyteskomplettera med ett projektarbete. Vid meritvärderingen räknas alltså betyget i projektarbete i stället för betyget i specialarbete. Detta framgår av VHS jämförelsetabell samt av nyhetsbrevet VHS Information till studie- och yrkesvägledare nr 3. Både tabellen och nyhetsbrevet kan man hitta på www.vhs.se under Info till SYV.

Prövning av projektarbete får genomföras såväl i kommunal vuxenutbildning som i gymnasieskolan. Däremot kan man inte pröva i specialarbete och i princip inte heller göra specialarbetet efter det att man har gått ut gymnasieskolan.

Stöd

Särskilt stöd

Kan en lokal kurs anordnas som en förstärkningskurs i t.ex. ett kärnämne för en elev som behöver extra stöd?

Nej, en lokal kurs skall ge kunskaper i ett eller flera ämnen inom ett bestämt kunskapsområde och svara mot sådana behov som inte kan tillgodoses genom en nationellt fastställd kursplan. En lokal kurs får inte ersätta kurser i t.ex. kärnämnen. Se 2 kap. 14 § gymnasieförordningen.

Härav följer att en lokal kurs inte kan vara utformad som en förstärkningskurs som t.ex. ett kärnämne för elever som behöver extra stöd. I sådana fall skall stödundervisning sättas in och ett åtgärdsprogram upprättas för att elever ska få möjlighet att nå målen i den nationella kursen.

En elev som har påtagliga studiesvårigheter i kärnämnen svenska, svenska som andraspråk, engelska eller matematik har också rätt att läsa kurserna i dessa ämnen i etapper (se 5 kap. 20 § gymnasieförordningen).

Vad gäller vid betygsättning av etapper i svenska, engelska och matematik i gymnasieskolan?

En elev som har påtagliga studiesvårigheter i kärnämnen svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik har rätt att läsa kurserna i dessa ämnen i etapper. En elev som har läst en kurs i etapper ska få betyg efter varje etapp. Till etappbetygen ska fogas en beskrivning av i vilken mån eleven har uppnått kursens mål. För en elev som har fått betyg från samtliga etapper av en kurs ska ett sammanfattande betyg sättas på kursen i dess helhet. Betyg från en etapp av en kurs får inte föras in i ett slutbetyg (5 kap. 20 § och 7 kap. 1 samt 9 §§ i gymnasieförordningen).

Undantagsbestämmelsen

Vad säger undantagsbestämmelserna, dvs. att lärare har möjlighet att bortse från enstaka mål som eleven ska ha uppnått om det finns särskilda skäl för detta?

I grundskoleförordningen finns en bestämmelse som säger att läraren har möjlighet att bortse från enstaka mål som eleven ska ha uppnått om det finns särskilda skäl för detta. Med särskilda skäl menas att eleven har ett funktionshinder av något slag. Den här bestämmelsen har kommit till för att alla elever ska ha möjlighet att gå igenom grundskolan med godkända resultat och kunna gå vidare i sina studier. Motsvarande bestämmelser finns också för gymnasieskolan.

För en elev med funktionshinder kan det vara omöjligt att nå vissa mål. Här några exempel:

En elev med grav *synskada* kan inte i samma utsträckning som andra elever ta del av bilder, kritiskt granska dem och beskriva dem. Möjligheterna att inhämta och tillgodogöra sig skriftlig information kan vara begränsade. Eleven kan heller inte orientera sig i okända marker på samma sätt som andra elever. Det kan vara svårt att använda mätinstrument, ritningar och kartor liksom att i bild presentera idéer till ett arbete. Möjligheterna att ta del av innehåll och uttrycksmedel i bild, film och teater är också begränsade.

En elev med *rörelsehinder* kan vara oförmögen att hantera vissa redskap och viss teknisk utrustning på ett funktionellt sätt och att framställa bilder med vissa tekniker. Det kan vara svårt för eleven att på egen hand tillaga och arrangera t.ex. en måltid. Likaså kan möjligheterna att spela på olika instrument vara begränsade genom rörelsehindret.

För en elev med *talskada* kan det vara omöjligt att berätta eller genomföra andra uppgifter muntligt. Det kan vara svårt att delta aktivt i samtal och diskussioner och att redovisa ett arbete muntligt.

Bestämmelser om funktionshinder finns också för de högre betygen, VG och MVG (SKOLFS 2000:141).

Meningen med de här bestämmelserna är inte att en elev med bristfälliga kunskaper i allmänhet i ett ämne ska kunna få ett godkänt betyg. Bestämmelserna har inget med ”svaga” eller ”starka” elever att göra. De handlar om det *direkta sambandet* mellan ett funktionshinder och möjligheten att nå de mål som alla elever ska uppnå eller uppfylla de betygsriterier som finns uppställda för ett visst betyg. Det kan således gälla såväl elever som når högsta betyget i många av skolans ämnen som elever som huvudsakligen når betyget godkänd.

Det är viktigt att i detta sammanhang skilja mellan kunskaper och möjligheterna att redovisa dessa. I ämnet historia, exempelvis, finns knappast några mål som inte kan nås av en elev med funktionshinder. För en elev med *läs- och skrivsvårigheter* kan det dock vara svårt att i skriftliga prov visa sina kunskaper. Eleven måste då få visa dessa på andra sätt, t.ex. muntligt eller i form av drama, bilder och collage. Undantagsbestämmelserna ger dock inte möjligheter att göra någon ”snällare” bedömning av elevens kunskaper i historia med hänvisning till att ämnet kräver mycket läsning. Det är skolans skyldighet att under hela skoltiden ge elever som behöver det alternativa möjligheter till lärande.

Det bör också nämnas att svårigheter som orsakas av exempelvis sociala omständigheter, familjeförhållanden eller av att eleven kommer från ett annat land inte innefattas i de här undantagsbestämmelserna. Att stödja och hjälpa elever med sådana svårigheter är naturligtvis inte mindre viktigt för det.

Hur ska läraren bedöma en elevs kunskaper när eleven har grav dyslexi?

Många av de frågor som Skolverket får handlar om bedömningen av elever med läs- och skrivsvårigheter eller dyslexi. För en sådan elev tar det lång tid att läsa en text och att uttrycka sig skriftligt.

Läs- och skrivsvårigheter kan få följdverkningar för elevens studier i allmänhet. Inte minst ligger läsning till grund för en stor del av lärandet. Mål eller betygsriterier som ställer krav på förmågan att läsa och skriva kan då vara exempel på sådant som läraren kan bortse från vid betygsättningen. Undantagsbestämmelserna är dock inte till för att rent allmänt göra det möjligt för läraren att bortse från mål som ska uppnås och betygsriterier som gäller för ett högre betyg. Det är skolans skyldighet att hitta och använda andra vägar att främja elevens lärande än genom läsning och skrivning och att utnyttja möjligheterna att använda hjälpmedel som t.ex. ordbehandlare, talsyntes, taligenkänningsprogram eller digital talbok. Dessa hjälpmedel måste också kunna användas i situationer där elevens kunskaper bedöms.

Kan undantagsbestämmelsen tillämpas vid utvecklingsstörning?

Barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapsmål därför att de är utvecklingsstörda skall tas emot i särskolan (3 kap. 3 § skollagen).

En elev som är inskriven i särskolan kan få sin undervisning i en klass i grundskolan om berörda rektorer är ense om detta och elevens vårdnadshavare medger det, (6 kap. 1 § särskoleförordningen).

Om vårdnadshavaren inte lämnar medgivande till att barnet tas emot i särskolan skall barnet fullgöra skolplikten enligt vad som gäller för barn i allmänhet enligt skollagen (enligt lag om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång 1995:1249).

Om en elev går i särskola eller är en integrerad särskoleelev i grundskolan läser eleven efter särskolans kursplaner.

De kursplaner som används i grundsärskolan utgår från elevens egna förutsättningar. Kursplanerna i särskolan bygger på de kursplaner som är framtagna för grundskolan. De är bearbetade och anpassade till utbildningen i särskolan. Mål att uppnå i slutet av femte skolåret och då skolgången avslutas är formulerade ”Eleven skall efter sina förutsättningar...”

Det finns alltså inga generella ”mål att uppnå” och inga enstaka mål att bortse ifrån. Därmed finns inget behov av att använda en undantagsbestämmelse vilket är skälet till att det inte finns någon sådan bestämmelse i särskoleförordningen.

En elev som läser efter gymnasiesärskolans nationella eller specialutformade program kan få betyget Godkänd eller betyget Väl godkänd. För en elev som inte uppnår målen för betyget Godkänd utfärdas ett intyg om att eleven har deltagit i

kursen. Inte heller i gymnasiesärskolan finns därför behov av att använda en undantagsbestämmelse.

Om en elev följer grundskolans eller gymnasieskolans kursplaner och har en utvecklingsstörning kan undantagsbestämmelsen användas. Det innebär att läraren vid betygsättning kan bortse från enstaka mål som eleven skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret och bortse från enstaka betygskriterier på gymnasieskolan.

Kan undantagsbestämmelsen användas för en elev med Aspergers syndrom?

Ja, det kan den. Se svaret på frågan "*Vad säger undantagsbestämmelserna...*" för att läsa om undantagsbestämmelsen. Elever med Aspergers syndrom tillhör den grupp elever där lärare i samråd med andra berörda avgör om detta funktionshinder utgör ett direkt hinder för att nå vissa mål eller kriterier.

För elever med Aspergers syndrom kan vissa mål och delar av mål och kriterier ställa till särskilda problem. I ämnet svenska på grundskolan kan en elev med Aspergers syndrom ha svårt att "*aktivt kunna delta i samtal och sätta sig in i andra tankar*" eller "*... göra iakttagelser av eget och andras språkbruk*".

I ämnet matematik på grundskolan kan en elev med Aspergers syndrom ha långtgående förmåga att lösa matematiska problem men ha svårt att exempelvis "*...redovisa sitt arbete med logiska resonemang...*" (VG-kriterium) eller "*...ta del av andras argument och utifrån dessa framföra egna matematiskt grundade idéer*" (MVG-kriterium).

I flera ämnen förutsätts eller uttrycks att eleven ska kunna "*samarbeta med andra vid arbete med olika uppgifter*" vilket en elev med Aspergers syndrom kan ha svårt för.

Konkreta problem kan även vara att eleven inte vågar prata i grupp eller har svårt att komma ihåg. Eleverna behöver mycket handledning och vägledning och deras funktionshinder är också mycket olika sinsemellan.

Det krävs stor professionell kompetens av läraren och ibland behov av att rådfråga en specialist för att kunna bedöma om de mål och kriterier som eleven inte når beror på funktionshindret eller på bristande kunskaper. För dessa elever är det särskilt viktigt att läraren gör en helhetsbedömning av elevens kunskaper i det aktuella ämnet.

Även om undantagsbestämmelsen ger möjlighet att bortse från enstaka mål kan funktionshindret innebära att eleven i vissa ämnen inte kan få ett betyg utan får skriftliga omdömen istället.

Vad menas med ett funktionshinder och vem bestämmer vad som är ett funktionshinder?

I bestämmelserna sägs att läraren vid betygsättningen får bortse från enstaka mål eller betygskriterier om det finns särskilda skäl för detta. Särskilda skäl definieras som funktionshinder eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur.

Skälet till de här formuleringarna är att det inte finns några entydiga definitioner av vad som menas med ett funktionshinder. I vissa fall är det lätt att urskilja, t.ex. när det gäller en kraftig synskada, ett påtagligt rörelsehinder eller grav hörselskada. I andra fall är det svårare: Hur stora ska en elevs läs- och skrivsvårigheter vara för att det ska räknas som ett funktionshinder? Dyskalkyli? Talsvårigheter? Det finns också funktionsnedsättningar som är specifika för en viss elev och som inte kan kategoriseras med etablerade begrepp.

Det är läraren som sätter betyg och läraren som i samråd med andra berörda avgör om en elev har en funktionsnedsättning som gör det omöjligt för eleven att nå vissa mål.

Självfallet har läraren god hjälp av de specialister som finns att tillgå i form av exempelvis specialpedagoger, psykologer och läkare. Det finns dock inga krav på att eleven ska vara diagnostiserad av någon specialist eller att eleven över huvud taget ska ha en diagnos.

På vilket sätt är man skyldig att anpassa undervisningen till en elev med funktionshinder?

I läroplanerna står det att läraren ska utgå från varje individs behov och förutsättningar. Det innebär att skolan är skyldig att anpassa undervisningen efter var och en av eleverna för att ge henne eller honom en möjlighet att nå målen. För en elev med funktionshinder är det skolans skyldighet att hitta och använda vägar som främjar elevens lärande. För en elev med dyslexi kan användningen av hjälpmedel som ordbehandlare, talsyntes, taligenkänningsprogram eller digital talbok vara ett sätt att anpassa undervisningen. För en elev som är rullstolsburen kan undervisningen i till exempel idrott och hälsa behöva anpassas.

Vid betygsättningen kan läraren bortse från enstaka mål och kriterier om eleven har ett funktionshinder, den så kallade undantagsbestämmelsen. Se också svaret på frågan "[Vad säger undantagsbestämmelserna...](#)". Undantagsbestämmelsen är dock inte till för att rent allmänt göra det möjligt för läraren att bortse från mål och betygskriterier utan i första hand ska en anpassning av undervisningen göras för elever med funktionshinder.

Vad betyder "att nå målen" i samband med funktionshinder?

När kursplanerna utarbetades granskades målens och betygskriteriernas utformning särskilt med tanke på elever som har någon form av funktionshinder. Det fanns en stark ambition att undvika formuleringar som uteslöt vissa elever från möjligheterna att klara kraven. Att helt undvika detta var dock inte möjligt. Kursplanerna skulle då ha blivit alltför utslätade och intetsägande. Förmågan att t.ex. analysera bilder, tala, skriva och hantera redskap av olika slag behöver lyftas fram som värdefulla kvaliteter i kunnandet.

Vad menas med enstaka mål eller betygskriterier?

Det är bara de mål eller betygskriterier som eleven inte kan nå på grund av sitt funktionshinder som omfattas av de aktuella bestämmelserna. Det går inte att specificera ett visst antal utan vad som avses med ”enstaka” är en bedömning som får göras lokalt utifrån kännedom om eleven, ämnet och lokala förutsättningar och prioriteringar. Det är endast ett fåtal nationella mål som inte kan nås därför att en elev har funktionshinder.

Vad innebär ”ett direkt hinder för att nå målen”?

Ett direkt hinder innebär att funktionshindret gör det mycket svårt eller omöjligt för eleven att nå uppsatta mål. En del av hindren är självklara medan andra kan vara svårare att exemplifiera på ett entydigt sätt. Ett funktionshinder – eller andra personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur – kan se mycket olika ut för olika elever. En elev kan ha ett funktionshinder som är helt unikt.

Många av de frågor som Skolverket får handlar om bedömningen av elever med läs- och skrivsvårigheter eller dyslexi. För en sådan elev tar det lång tid att läsa en text och att uttrycka sig skriftligt.

Men läs- och skrivsvårigheter kan också få följdverkningar för elevens studier i allmänhet. Inte minst ligger läsning till grund för en stor del av lärandet. Mål eller betygskriterier som ställer krav på förmågan att läsa och skriva kan då vara exempel på sådant som läraren kan bortse från vid betygsättningen.

Undantagsbestämmelserna är dock inte till för att rent allmänt göra det möjligt för läraren att bortse från mål som ska uppnås och betygskriterier som gäller för ett högre betyg. Det är skolans skyldighet att hitta och använda andra vägar att främja elevens lärande än genom läsning och skrivning och att utnyttja möjligheterna att använda hjälpmedel som t.ex. ordbehandlare, talsyntes, taligenkänningsprogram eller digital talbok. Dessa hjälpmedel måste också kunna användas i situationer där elevens kunskaper bedöms.

Det bör också nämnas att svårigheter som orsakas av exempelvis sociala omständigheter, familjeförhållanden eller av att eleven kommer från ett annat land inte innefattas i de här undantagsbestämmelserna. De kan inte ses som funktionshinder eller liknande personliga förhållanden av varaktig natur. Att stödja och hjälpa elever med sådana svårigheter är naturligtvis inte mindre viktigt för det.

Ska det synas i betygsdokumentet att hänsyn tagits till undantagsbestämmelsen?

Enligt den så kallade undantagsbestämmelsen i 7 kap. 8 § i grundskoleförordningen för grundskolan och SKOLFS 2000:134 för gymnasieskolan får läraren vid betygsättningen bortse från enstaka betygskriterier om det finns särskilda skäl. Av betygsdokumentet framgår inte om en lärare har tagit hänsyn till undantagsbestämmelsen eller inte. Det kan dock vara lämpligt att i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare, informera t.ex. gymnasieskolan om en elevs särskilda behov av stöd.

Särskolan

Kan en elev få betyg i vissa ämnen från grundskolan och i andra ämnen från särskolan?

För en elev som går i grundsärskolan ska betyg sättas i grundsärskolans ämnen och kunskaperna ska bedömas i relation till den kravnivå som anges i grundsärskolans kursplan (7 kap. 4 och 6 §§ i särskoleförordningen).

Enligt 7 kap. 16 § i grundskoleförordningen har den som vill ha betyg från grundskolan rätt att gå igenom prövning avseende hela utbildningen eller ett eller flera ämnen/ämnesblock.

Ovanstående innebär att även en elev i grundsärskolan kan genomgå en prövning i ett eller flera ämnen/ämnesblock i grundskolan och därigenom få betyg inom båda skolformerna. Det är dock viktigt att eleven i dessa fall får två betygsdokument, så att slutbetyget från grundsärskolan endast innehåller betyg satta inom den skolformen och att eventuella betyg efter prövning i grundskolan utfärdas på ett separat betygsdokument.

Kan en elev i särskolan få ett intyg på att han/hon har kunskaper i ett grundskoleämne som motsvarar minst Godkänd?

Det finns inga bestämmelser i särskoleförordningen som reglerar detta. Däremot finns det enligt 7 kap. 16 § grundskoleförordningen möjlighet för alla att göra en prövning i ett grundskoleämne.

En lärare kan således låta en särskoleelev pröva i ett grundskoleämne enligt denna bestämmelse. Läraren kan därefter skriva ett intyg som visar att eleven har kunskaper i ett grundskoleämne som motsvarar minst Godkänd. Intyget bifogas elevens betygsdokument från särskolan.

Kan en elev som i huvudsak följt särskolans kursplaner t.ex. som integrerad elev i grundskolan få betyg i det/de grundskoleämnena de läst ?

Det finns inga bestämmelser i särskoleförordningen som reglerar detta. Däremot finns det enligt 7 kap. 16 § grundskoleförordningen möjlighet för alla att göra en prövning i ett grundskoleämne.

En lärare kan således låta en särskoleelev pröva i ett grundskoleämne enligt denna bestämmelse. Eleven kan sedan få ett slutbetyg för grundskolan där det/de betyg eleven prövat i och fått minst betyget Godkänd på skrivs in i ett betygsdokument för grundskolan – övriga ämnen asteriskmarkeras ***.

Ämnen och kurser

Svenska och svenska som andraspråk

Kan man läsa både svenska och svenska som andraspråk?

I grundskolan kan man inte läsa både svenska och svenska som andraspråk. Språkval i svenska som andraspråk anordnas endast för de elever som i övrigt får undervisning i ämnet svenska som andraspråk. Detsamma gäller för ämnet svenska (2 kap. 18 § i grundskoleförordningen).

I gymnasieskolan och inom den gymnasiala vuxenutbildningen kan en elev läsa både svenska och svenska som andraspråk. Det ena ämnet läses då inom ramen för kärnämnen och det andra ämnet inom ramen för det individuella valet (5 kap. 2 och 19 §§ i gymnasieförordningen). Se också svaret på frågan [”Kan en elev i gymnasieskolan läsa svenska A och därefter svenska som andraspråk B eller tvärtom inom ramen för kärnämnen?”](#)

Kan en elev i gymnasieskolan läsa svenska A och därefter svenska som andraspråk B eller tvärtom inom ramen för kärnämnen?

En elev som har ett annat modersmål än svenska får läsa svenska som andraspråk som kärnämne istället för svenska om eleven behöver och önskar det (5 kap. 2 § i gymnasieförordningen). Detta innebär att eleven kan läsa och få betyg i svenska A och därefter byta till att läsa och få betyg i svenska som andraspråk B eller tvärtom (läsa svenska som andraspråk A och sedan byta till svenska B) inom ramen för kärnämnen.

Se också svaret på frågan [”Kan man läsa både svenska och svenska som andraspråk?”](#)

Kan man ge betyg i svenska som andraspråk när man upptäcker att eleven inte når upp till målen i svenska?

Nej, det kan man inte. Svenska och svenska som andraspråk är olika ämnen med olika kursplaner och betygskriterier.

För grundskolan anges att undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas om det behövs för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som tagits in från skolor i utlandet, samt invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en eller båda vårdnadshavarna. Vidare anges att svenska som andraspråk ska anordnas istället för undervisning i svenska. Därutöver kan det anordnas som språkval, elevens val eller inom ramen för skolans val (2 kap. 15-16 §§ i grundskoleförordningen).

För gymnasieskolan anges att en elev som har ett annat språk än svenska som modersmål får läsa svenska som andraspråk som kärnämne istället för svenska om eleven behöver och önskar det. En sådan elev kan också läsa svenska inom ramen för sitt individuella val (5 kap. 2 § i gymnasieförordningen).

Kan en elev få betyg i svenska B när den inte har godkänt betyg i svenska A?

Några förkunskapskrav anges inte längre i kursplanerna. Istället framhålls i kursplanerna vilka kunskaper de olika kurserna bygger på. Det avgörande är att eleverna har dessa kunskaper, inte på vilket sätt kunskaperna har inhämtats.

Trots att en elev inte har betyget Godkänd på kursen svenska A kan alltså eleven få betyg i kursen svenska B.

Kan en elev ta med både ämnet svenska och ämnet svenska som andraspråk i slutbetyget från kommunal vuxenutbildning?

Ja, det kan eleven. Både svenska och svenska som andraspråk är kärnämnen och kan läsas i gymnasieskolan som kärnämnena och som individuellt val. Inom gymnasial vuxenutbildning kan, enligt 2 kap. 18 och 19 §§ förordningen i kommunal vuxenutbildning, alla ämnen som finns i gymnasieskolan förekomma med undantag av specialidrott. Kärnämnen inom kommunal vuxenutbildning är samma kärnämnen som finns i gymnasieskolan med undantag av idrott och hälsa samt estetisk verksamhet.

Bägge ämnena kan således tas med i ett slutbetyg från kommunal vuxenutbildning under förutsättning att kraven i 4 kap. 10 § förordningen i kommunal vuxenutbildning är uppfyllda. Rätt till slutbetyg har den som har betyg i samtliga kärnämneskurser (dvs. 600 gymnasiepoäng) och andra kurser, delkurser eller projektarbete som enligt kursplanerna uppgår till sammanlagt minst 1750 gymnasiepoäng, totalt 2350 gymnasiepoäng.

I detta fall kan ett av kärnämnen svenska och svenska som andraspråk ingå i slutbetyget som ”annan kurs”.

Engelska och språk

Vad är skillnaden på ”moderna språk” och ”språk”?

”Moderna språk” är ett eget ämne med en egen kursplan och det omfattar alla språk utom svenska, svenska som andraspråk, engelska, grekiska, latin och teckenspråk. Modersmål har en egen kursplan men räknas även in i begreppet ”moderna språk”. Inom begreppet ”språk” räknas både de moderna språken, modersmål och övriga språk in.

Kan man få betyg både i modersmål och i moderna språk i ett och samma språk?

Ja, det kan man både i grundskolan och i gymnasieskolan. Eleven läser då efter olika kursplaner.

I grundskolan kan modersmål anordnas som språkval, som elevens val, inom ramen för skolans val eller utanför timplanebunden tid. Ett modernt språk kan anordnas som språkval eller elevens val. Det finns en kursplan för modersmål och en kursplan för moderna språk. Man kan läsa och få betyg i både modersmål och

moderna språk i ett och samma språk (2 kap. 10, 17 samt 20 §§ i grundskoleförordningen).

I gymnasieskolan kan man också läsa och få betyg i modersmål och moderna språk i ett och samma språk. Där kan modersmål anordnas som individuellt val, utökat program eller som ersättning för undervisning i andra språk än svenska och engelska. Det innebär att man istället för ett modernt språk kan läsa modersmål, men även att man kan läsa både och. Även för gymnasieskolan finns olika kursplaner för moderna språk och modersmål (5 kap. 9 § i gymnasieförordningen).

I diskussionen med elev och eventuellt vårdnadshavare kan man diskutera meningen med att läsa modersmål och moderna språk i ett och samma språk men det finns inget formellt hinder.

Om en elev som läser moderna språk som språkval i grundskolan inte klarar steg 2, kan eleven då få betyg enligt steg 1?

En elev som läser ett modernt språk inom ramen för språkvalet ska få betyg enligt de mål och betygskriterier som anges när språket läses inom ramen för språkval. Dessa mål motsvarar steg 2. Om eleven inte når målen ska betyg inte sättas. Således kan eleven inte få betyg på steg 1 inom ramen för språkvalet.

En elev som däremot läser ett modernt språk inom ramen för elevens val ska få betyg enligt de mål och betygskriterier som anges när språket läses inom ramen för elevens val. Dessa mål motsvarar steg 1. Således kan eleven få betyg på steg 1 inom ramen för elevens val.

En elev som inte når målen i ett ämne ska få ett skriftligt omdöme. Detta gäller även för en elev som inte får betyg i moderna språk.

För beskrivning av steg, se programhäftet för Samhällsvetenskapsprogrammet (Gy 2000:16 sid. 113).

Om en elev väljer att få IG i ett språk i grundskolan kan eleven då börja på steg 1 eller steg 2 i samma språk i gymnasieskolan?

IG finns inte som betyg i grundskolan. För den som inte når målen ska betyg inte sättas. En elev kan inte heller välja att få ett visst betyg. Läraren sätter betyget utifrån kursplanernas mål och betygskriterierna. En elev som läser ett modernt språk inom ramen för sitt språkval har rätt att göra ett omval till något av de andra språk som erbjuds inom ramen för språkvalet (modersmål, svenska som andraspråk, svenska, engelska eller teckenspråk för hörande).

Om en elev får betyg i språkvalet i grundskolan måste eleven påbörja sina språkstudier i det språket på steg 3 i gymnasieskolan. Om en elev inte får betyg i språkvalet kan eleven börja på steg 1 eller steg 2 beroende på vad som står i det skriftliga omdömet från grundskolan.

Kan en elev som läst tyska som språkval i grundskolan och har fått minst betyget G, börja om på steg 1 i gymnasieskolan?

Nej. Om en elev har betyg från språkundervisning i grundskolan ska undervisningen i gymnasieskolan utgå från grundskolans utbildningsnivå. Det innebär att en elev som har betyg från grundskolans språkval, dvs. steg 2, ska börja med steg 3 i gymnasieskolan. En elev som har betyg från grundskolans elevens val, dvs. steg 1, ska börja med steg 2 i gymnasieskolan (5 kap. 3 § i gymnasieförordningen).

Ska elever som läser svenska eller engelska som språkval i grundskolan få separat betyg i språkvalet?

Nej. I dessa fall sätts inget extra betyg på språkvalet. Däremot ska läraren enligt läroplanen kap. 2.7 vid betygsättningen i "ursprungsämnet" göra en allsidig utvärdering av elevens kunskaper och utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper.

Kan skolan vägra elever i grundskolan att "hoppa av" från sitt språkval i tyska/franska/spanska och istället läsa engelska eller svenska?

Nej, det är ett val där eleven erbjuds olika alternativ enligt 2 kap. 17 och 18 §§ i grundskoleförordningen. Eleven kan dock inte räkna med att omvalet genomförs direkt utan skolan måste få en rimlig tid att organisera detta.

Måste de 200 poängen moderna språk på SP vara i ett och samma språk?

Nej, det behöver de inte vara. Man kan läsa två olika moderna språk och ta 100 poäng i vardera. Observera att modersmål ingår i moderna språk (och språk). Detta innebär att man kan läsa modersmål istället för moderna språk på SP.

Teckenspråk för hörande ingår däremot inte i moderna språk, men i språk. Detta innebär att man inom ramen för de gemensamma karaktärsämnena på SP inte kan läsa teckenspråk för hörande. Däremot kan man göra det inom ramen för inriktningen språk på SP.

Är det lättare att få ett bra betyg i danska än i kinesiska?

I ämnet moderna språk finns en gemensam kursplan och gemensamma betygskriterier, oavsett språk. Hur lätt eller svårt det är att lära ett nytt språk har att göra med många saker och några listor på språk efter svårighetsgrad låter sig inte göras. Självfallet kan dock elever uppfatta att olika språk är olika lätta eller svåra att få bra betyg i.

Det är viktigt att skolan ser till att timtalet anpassas till elevernas behov. Skolan måste göra en bedömning av vad som kan behövas av resurser i form av tid och lärare för att eleverna ska kunna nå målen. Det är alltså inte självklart att alla språk tilldelas samma resurser. Skolan kan göra bedömningen att i ett visst språk, t.ex. danska, bör x antal timmar vara tillräckligt för att eleverna ska kunna nå kursmålen, medan det i ett annat språk, t.ex. kinesiska, kan behövas fler timmar. För enskilda

elever gäller dessutom 8 kap. gymnasieförordningen som handlar om särskilda stödinsatser.

Utgångspunkten för de svenska kursplanerna i språk för gymnasieskolan är The Common European Framework of Reference for Languages med sina steg, där nivåerna är lika när det gäller moderna språk och någon gradering av olika språk inte görs.

Kan en elev läsa både tyska steg 3 och italienska steg 1 inom ämnet moderna språk och sedan välja bort tyska steg 3 i slutbetyget om eleven läser utökat program?

Det beror på vilket program och vilken inriktning eleven går på. På Samhällsvetenskapsprogrammet ingår moderna språk med 200 poäng i de gemensamma karaktärsämnena vilket innebär att tyska, steg 3 och italienska, steg 1 ska ingå i slutbetyget om eleven bara läst dessa två språk. På Naturvetenskapsprogrammet ingår moderna språk med 100 poäng i de gemensamma karaktärsämnena vilket innebär att eleven kan välja vilket av de två språken som ska ingå i slutbetyget. På övriga nationella program ingår inte moderna språk i de gemensamma karaktärsämnena och behöver inte ingå i slutbetyget.

Eleven kan rådgöra med någon på skolan för att få besked om vad som gäller för just hennes eller hans studieväg.

NO och SO

Måste betyg sättas höstterminen årskurs 9 i biologi och kemi trots att eleverna bara läser fysik den terminen?

Ja, antingen måste betyg sättas i samtliga naturorienterande ämnen eller i ämnesblocket. När betyg sätts innan ett ämne eller ämnesblock har avslutats ska elevens kunskaper fram till och med den aktuella terminen bedömas. Det innebär att det betyg som förs in i terminsbetyget gäller elevens kunskaper i ämnet hittills och inte bara under den senaste terminen. Om ett ämne inte läses under en termin (eller läsår) ska det betyg som eleven fick den närmast föregående terminen föras in i terminsbetyget.

Idrott och hälsa / specialidrott

Kan man få G i t.ex. idrott och hälsa om man har nått VG i klättring, men inte är godkänd i orientering?

Ett ämne har flera mål. I ämnet idrott och hälsa ska skolan bland annat sträva efter att eleven ”utvecklar en god kroppsuppfattning” samt ”stimuleras till ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet och tar ett ansvar för sin hälsa”.

Inom ramen för dessa och andra liknande mål att sträva mot finns flera mål att uppnå för årskurs 9 som är relevanta för denna fråga. Ett av dessa är att varje elev i slutet av det nionde skolåret ska ”kunna orientera sig i okända marker genom att använda olika hjälpmedel”. Om en elev inte når detta mål genom att till exempel inte klara av en orienteringstävling (om det är det som menas med ”inte godkänd i orientering”) så bör det finnas andra sätt för en elev att visa att han eller hon kan klara målet.

Även om man är duktig i klättring och klarar målet ”att kunna utföra lämpliga rörelseuppgifter” så ska man också klara målet att ”orientera sig i okända marker”, men det senare behöver inte ske genom en orienteringstävling. Hur det kan ske kan lämpligen lärare och elever komma överens om tillsammans.

Bör inte idrott man håller på med utanför skolan räknas in i betygen?

Jo. Det råder ingen tvekan om att alla kunskaper ska bedömas, oberoende av var eleven tillägnat sig dem. Fortfarande gäller dock att det läraren ska bedöma är om eleven uppfyller målen och de betygsriterier som gäller för ett visst betyg. Att till exempel delta i distriktsmästerskap eller annan tävlingsidrott har således betydelse för betyget endast i den mån det innebär att en elev därigenom uppfyller mål och betygsriterier i ämnet. Läraren är givetvis inte skyldig att på plats bedöma elevens aktiviteter utanför skolan utan eleven får visa sitt kunnande på samma sätt som andra elever.

Att kunskaper som eleven tillägnat sig utanför skolan ska räknas likvärdigt med andra kunskaper framgår av läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94). Där kan man under 2.5 Bedömning och betyg bland annat läsa att ”Läraren ska vid betygsättningen... beakta även sådana kunskaper som en elev tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen.”

När det gäller grundskolan skrivs i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) att ”Läraren ska... vid betygsättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.”

Här uttrycks inte på samma tydliga sätt som i Lpf 94 att alla kunskaper ska tillgodoräknas oberoende av i vilket sammanhang eleven tillägnat sig dem. Det finns dock inte något skäl att tillämpa ett annat synsätt i grundskolan än i gymnasieskolan.

Hur sätter man betyg i idrott och hälsa när en elev blir sjuk eller skadar sig?

För betyget Godkänd i grundskolan ska alla mål som eleverna enligt kursplanerna ska ha uppnått i ämnet vara uppfyllda. Endast om det finns särskilda skäl får läraren vid betygsättningen bortse från enstaka mål. För gymnasieskolan gäller på samma sätt att alla betygsgränser för betyget Godkänd ska vara uppfyllda om det inte finns särskilda skäl (7 kap. 8 § i grundskoleförordningen och SKOLFS 2000:134). Som särskilda skäl räknas dock inte funktionshinder eller personliga förhållanden som är av tillfällig natur.

Utifrån kursplan och betygsgränser måste läraren avgöra om en elev kan få ett betyg i idrott och hälsa trots sin sjukdom/skada. Läraren i samråd med elev och vårdnadshavare får också diskutera om och i så fall hur undervisningen i idrott och hälsa kan läggas upp för att eleven möjligen ska kunna nå målen trots sin sjukdom/skada.

Är det en fördel att vara duktig i idrott om man vill ha ett högt betyg i kursen Idrott och hälsa B i gymnasieskolan?

Idrottsämnet har en lång tradition av ett tänkande där den som hoppat högst och längst fått det bästa betyget. Kursplanerna för ämnet ändrades ganska radikalt i början på 90-talet både för grund- och gymnasieskola. De gamla kursplanerna var tämligen fokuserade mot olika idrottsaktiviteter medan de nya och nu gällande har ett framträdande hälsoperspektiv utan att för den skull bortse från fysiska aktiviteter. Det är dock inte givet att dessa ska vara inriktade mot t.ex. bollspel och friidrott, vilket var fallet i de gamla kursplanerna.

Det är viktigt att läsa både kursplanens mål och betygsgränser för kursplanen Idrott och hälsa B och texten om ämnets karaktär och uppbyggnad. Där kan man läsa att samtliga elever, oavsett fysiska förutsättningar, skall ha möjlighet att påverka sin fysiska utveckling och bedömas utifrån detta.

Kärnan i ämnet är fysisk aktivitet men det betyder inte att eleven måste kunna springa på en viss tid eller hoppa ett visst antal meter osv. Däremot skall man ha insikt i vad det är som påverkar hälsan och utifrån det utveckla både förståelse och den egna fysiska aktiviteten i en positiv riktning.

Svar på frågan blir då att det är en fördel att vara duktig i idrott men att bedömningen vid betygsättning för kursen Idrott och hälsa B utgår från ett betydligt bredare perspektiv än att endast göra goda fysiska prestationer i en eller flera idrottsgrenar.

Måste man ta hänsyn till mål att uppnå i årskurs 5 vid betygsättningen i årskurs 9, t.ex. att en elev ska kunna simma?

För att en elev ska få betyg krävs att alla mål är uppnådda (om det inte finns särskilda skäl, se vidare under rubriken [”Särskilt stöd”](#)). Betyget Godkänd ska motsvara de mål som eleverna enligt kursplanerna ska ha uppnått i ämnet i slutet av det nionde skolåret (7 kap. 8 § i grundskoleförordningen). Målen att uppnå i årskurs

5 är en avstämning av måluppfyllelsen. Om en elev inte har nått målen i årskurs 5 måste man arbeta vidare med dessa under resten av grundskoletiden. En elev ska också ges stödundervisning om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts vid slutet av det femte och det nionde skolåret (5 kap. 4 § i grundskoleförordningen).

Att alla mål ska vara uppnådda för att en elev ska få betyg i ämnet innebär att både målen i årskurs 5 och målen i årskurs 9 måste uppfyllas. För några av grundskolans kursplaner återfinns målen att uppnå i årskurs 5 inte i liknande, mer utvecklade formuleringar, i målen att uppnå i årskurs 9. Ett sådant exempel är kursplanen för idrott och hälsa, där det i målen att uppnå i slutet av det femte skolåret anges: ”Eleven ska kunna simma och hantera nödsituationer vid vatten”. I målen att uppnå i slutet av det nionde skolåret finns inget mål som man direkt kan koppla till simkunnighet. En elev som inte nått målet ”att kunna simma och hantera nödsituationer vid vatten” kan, med utgångspunkt i ovanstående resonemang, inte få ett betyg i idrott och hälsa i årskurs 9.

Någon exakt definition av att ”kunna simma” eller att ”kunna hantera nödsituationer vid vatten” finns inte fastslagen av staten. Detta är i linje med hur andra mål och betygskriterier är formulerade i kursplanerna. Mål och betygskriterier är utformade så att lärarna ska utveckla professionella normer för vad som mer precist kännetecknar att en elev har nått målen i ett ämne. Det gäller vad det innebär att ”kunna simma” och att ”kunna hantera nödsituationer vid vatten” likaväl som andra mål och betygskriterier i kursplanerna.

Kan en elev få betyg i ämnet specialidrott flera gånger? T.ex. specialidrott, ridning och specialidrott, fotboll?

Nej, det kan inte eleven. Specialidrott är ett ämne som består av två kurser specialidrott A, 200 poäng och specialidrott B, 100 poäng. Betyg i kursen/kurserna ska avse en specialidrott (se SKOLFS 2000:111). Vilken specialidrott det gäller anges i slutbetyget.

Slöjd

Ska betyg sättas i slöjd eller separat i textilslöjd och trä- och metallslöjd i grundskolan?

Betyg ska sättas i slöjd i enlighet med kursplanen och betygskriterierna för ämnet och inte separat i textil respektive trä- och metallslöjd.

Hur ska betyg sättas för ämnet slöjd i grundskolan? Eleven kan ju ha olika fallenhet för de olika teknikerna och t.ex. inte visa intresse för arbeten i textil men briljera i trä och metall. Vilket betyg ska då sättas?

Slöjd är ett sammanhållet ämne med en gemensam kursplan. I Ämnets syfte och roll samt i målen att uppnå i slutet av det femte skolåret markeras tydligt att slöjdämnet ska omfatta arbete i såväl textil som trä och metall. Målen att uppnå i

slutet av det nionde skolåret, som också utgör underlag för bedömningen av betyget Godkänd, och betygskriterierna delar däremot inte upp slöjden i dess olika tekniker. De kunskapskvaliteter som ska bedömas är således generella för slöjddämnet. Det innebär att en elev kan nå målen i årskurs 9 genom att läsa endast en av teknikerna i de senare skolåren. En elev kan ha olika fallenhet för de olika teknikerna och eleven bör bli bedömd utifrån den teknik hon eller han är bäst på. Därför är det viktigt att eleven får förutsättning att arbeta med båda teknikerna eller den teknik hon eller han är mest intresserad av i de senare skolåren.

Projektarbete

Varför ska det finnas en medbedömare till projektarbetet 100 poäng?

I bestämmelsen om medbedömare i gymnasieförordningen står: ”Betyg på projektarbetet ska sättas av läraren i samråd med en medbedömare som har erfarenhet av det kunskapsområde som projektarbetet avser. Om läraren och medbedömaren inte kan enas, ska betyg sättas av rektor.” (7 kap. 3 § i gymnasieförordningen)

Motsvarande, att samråd ska ske med en medbedömare, finns inte inom gymnasial vuxenutbildning.

Medbedömaren kan vara en person från arbetslivet eller högskolan, det kan vara en kollega på en annan skola eller från den egna. Medbedömaren är viktig både för att sporra eleven och för att stödja läraren vid betygsättningen. Detta kan även innebära en förstärkning av elevens rättssäkerhet genom att flera personer deltar vid bedömningen.

Projektarbetet ska ta sin utgångspunkt i programmålen. Därför är det rimligt att verkliga arbetsuppgifter hämtade från arbetslivet ligger väldigt nära något av de yrkesområden eller framtida studieområden som programmet syftar till att förbereda eleven för. Om projektarbetet består i att utföra ett externt uppdrag är det naturligt att beställaren/uppdragsgivaren deltar vid bedömningen. Det innebär att lärarens professionella bedömningskompetens kompletteras med en extern persons kunskaper om vilka krav som ställs på hur arbetsuppgifter löses inom det aktuella verksamhetsområdet.

Kan det saknas underlag för betygsättning i projektarbetet 100 poäng i gymnasieskolan? Räknas det som frånvaro om eleven inte dyker upp på handledningsmötena?

Om läraren på grund av en elevs frånvaro saknar underlag för bedömning av elevens kunskaper ska betyg inte sättas. Se också svaret på frågan [”Hur stor frånvaro kan man ha i gymnasieskolan och ändå få betyg?”](#). Denna bestämmelse gäller även för projektarbetet.

Ett av målen för projektarbetet är att ”kunna diskutera arbetets utveckling med handledaren”. Det innebär att eleven och handledaren behöver träffas, så frånvaro

på dessa träffar, samt på andra undervisningsinslag, kan medföra att läraren på grund av elevens frånvaro saknar underlag för bedömningen.

Hur bedömer man processen i projektarbete 100 poäng i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning?

I bedömningen av projektarbetet ska både arbetsprocessen och slutprodukten bedömas. Processen innehåller alla delar från idéfas till projektpresentation och projektredovisning. En bedömning av arbetsprocessen inom projektarbetet innebär en bedömning av den studerandes medvetenhet om och planering av uppgiften, valet av metod och material, samt en reflektion över sitt eget utförande och lärande. I denna arbetsprocess ingår även att ta initiativ, arbeta tillsammans med andra och förmåga att slutföra ett projekt inom angiven tid. Projektarbetet kan inte delas upp på olika projektteman eller motsvarande. Det är inte heller skolan som ska avgöra vilket arbetsområde som ska väljas för projektarbetet utan det är eleven i samråd med handledaren.

I kommentarmaterialet till projektarbetet anges att som stöd för bedömning bör olika källor användas; elevernas loggböcker, observation av gruppens arbete, lärarens egen loggbok, projektplaneringen, presentationen och projektredovisningen, mm. En medbedömare i form av en person som är insatt inom kunskapsområdet, t.ex. från arbetslivet eller högskolan, en lärare från en annan skola eller från den egna, ska finnas med i bedömningen.

I skolans pedagogiska verksamhet är bedömningsamtalet viktigt. En samsyn omkring bedömningsgrunder och examinationsformer leder till en pedagogisk diskussion om kunskap och lärande på den egna skolan. En kollegial bedömning i projektarbetet kan utgöra en sådan drivkraft.

Ska projektuppgiften från projektarbetet 100 poäng redovisas i slutbetyg från gymnasieskolan?

Många skolor vill på betygsdokumentet anteckna titel och beskrivning av det projektarbete som eleven utfört. Detta kan göras i noteringsfältet. Det är dock inte obligatoriskt att anteckna sådana uppgifter på dokumentet.

Får man göra prövning i projektarbete 100 poäng i gymnasieskolan och i kommunal vuxenutbildning?

Ja, det får man. Så här står det i gymnasieförordningen:

”Elever i gymnasieskolan har rätt att gå igenom prövning i alla kurser och det projektarbete som ingår i elevens individuella studieplan, om eleven inte tidigare har fått betyg på kursen eller på projektarbetet eller om eleven har fått betyget Icke godkänd.”

”Den som inte är elev i gymnasieskolan men som vill ha betyg därifrån har rätt att gå igenom prövning i alla kurser som får förekomma på ett nationellt program. Denna rätt gäller också projektarbete. Prövning får avläggas endast i kommun eller

ett landsting anordnar den aktuella kursen eller, såvitt gäller projektarbete, utbildning inom det kunskapsområde som projektarbete avser.” (7 kap. 14 § i gymnasieförordningen)

För kommunal vuxenutbildning finns liknande skrivningar, se 4 kap. 16 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning.

Prövning av projektarbete skiljer sig från prövning i andra kurser, då såväl process som produkt ska bedömas. Prövningen görs både av en lärare och en medbedömare.

Går det att byta ut sitt betyg i specialarbete från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning mot ett projektarbete 100 poäng vid ansökan till högskolan?

VHS, Verket för högskoleservice, har beslutat att sökande till högskolan med slutbetyg innehållande specialarbete kan utbyteskomplettera med ett projektarbete. Vid meritvärderingen räknas alltså betyget i projektarbete i stället för betyget i specialarbete. Detta framgår av VHS jämförelsetabell samt av nyhetsbrevet VHS Information till studie- och yrkesvägledare nr 3. Både tabellen och nyhetsbrevet kan man hitta på www.vhs.se under Info till SYV.

Prövning av projektarbete får genomföras såväl i kommunal vuxenutbildning som i gymnasieskolan. Däremot kan man inte pröva i specialarbete och i princip inte heller göra specialarbetet efter det att man har gått ut gymnasieskolan.

Lokala kurser

Om en elev har bytt skola och har med sig betyg på en lokal kurs, får den lokala kursen ingå i slutbetyget från den nya gymnasieskolan?

Ja, det får den. Se anvisningar i KURSINFO om kurskodningen skulle sammanfalla.

För fristående skolor får kursen ingå om den ”passar in” i den utbildningsstruktur som är godkänd för skolan, dvs. om den fristående skolan erbjuder motsvarande individuella val.

Får betyg på lokal kurs från gymnasieskolan ingå i ett slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning?

Ja. Lokala kurser i ämnet specialidrott får dock inte ingå (4 kap. 11 § och 2 kap. 18 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning). Se anvisningar i KURSINFO om kurskodningen skulle sammanfalla.

Kan en lokal kurs anordnas som en förstärkningskurs i t.ex. ett kärnämne för en elev som behöver extra stöd?

Nej, en lokal kurs skall ge kunskaper i ett eller flera ämnen inom ett bestämt kunskapsområde och svara mot sådana behov som inte kan tillgodoses genom en

nationellt fastställd kursplan. En lokal kurs får inte ersätta kurser i t.ex. kärnämnen. Se 2 kap. 14 § gymnasieförordningen.

Härav följer att en lokal kurs inte kan vara utformad som en förstärkningskurs som t.ex. ett kärnämne för elever som behöver extra stöd. I sådana fall skall stödundervisning sättas in och ett åtgärdsprogram upprättas för att elever ska få möjlighet att nå målen i den nationella kursen.

En elev som har påtagliga studiesvårigheter i kärnämnen svenska, svenska som andraspråk, engelska eller matematik har också rätt att läsa kurserna i dessa ämnen i etapper (se 5 kap. 20 § gymnasieförordningen).

Gå om en kurs

Vad gäller när en elev ska gå om en kurs i gymnasieskolan?

Om en elev har uppenbara svårigheter att följa undervisningen skall rektor vidta de åtgärder som behövs för att eleven ska kunna fortsätta studierna i gymnasieskolan. En sådan åtgärd är att eleven får gå om en kurs som eleven inte fått minst betyget Godkänd på. Om det finns särskilda skäl kan rektor besluta att eleven får gå om kursen ytterligare en gång.

För att få gå om en kurs krävs således både att eleven har uppenbara svårigheter att följa undervisningen och att eleven inte fått minst betyget Godkänd på kursen. Dessa krav gäller även då elev byter studieväg.

Om eleven har fått betyget Icke godkänd på en stor andel av kurserna under ett läsår får dock rektor, om det finns särskilda skäl, medge att eleven går om och kan få nytt betyg också på sådana kurser som eleven fått minst betyget Godkänd på detta läsår.

När får en elev gå om en kurs och få nytt betyg i gymnasieskolan?

Om en elev inte har fått minst betyget Godkänd på en kurs har eleven rätt att gå om kursen en gång. Har eleven slutfört en kurs två gånger och inte fått minst betyget Godkänd får rektorn besluta att eleven får gå om kursen ytterligare en gång om det finns särskilda skäl.

Om en elev har fått betyget Icke godkänd på en stor andel av kurserna under ett läsår får rektorn, om det finns särskilda skäl, medge att eleven går om också sådana kurser som eleven fått minst betyget Godkänd på detta läsår. Eleven får då också ett nytt betyg på kursen. Om en elev därigenom har två betyg på samma kurs, räknas det högsta betyget.

En elev som inte har fått minst betyget Godkänd på sitt projektarbete har rätt att göra om det (6 kap. 14 § i gymnasieförordningen).

Om en elev börjar om gymnasieskolan med ny studieinriktning, får eleven då läsa om de kurser som eleven redan har fått G, VG eller MVG i?

Nej, det får inte eleven. Enligt 5 kap. 4c § i skollagen är inte kommunen skyldig att erbjuda eleven ytterligare utbildning inom en kurs där eleven minst uppfyllt kurskraven, dvs. fått minst betyget Godkänd. Endast om en elev har fått betyget Icke godkänd på en stor andel av kurserna under ett läsår får rektorn, om det finns särskilda skäl, medge att eleven går om också sådana kurser som eleven fått minst betyget Godkänd på detta läsår (6 kap. 14 § i gymnasieförordningen). Endast om detta gäller kan en elev således läsa om kurser med G, VG eller MVG i.

Kurs i fristående skola

Får en elev som börjar på en fristående skola ta med sig betyg från en kurs i en annan fristående eller kommunal skola?

Det beror på. Om det finns ett utrymme för individuella val kan kursen och betyget för kursen ingå där. Om det finns ett utrymme för valbara kurser och om kursen ligger inom ramen för programmålet kan betyget för kursen ingå där. I övrigt kan betyg från kursen inte ingå.

Det är viktigt att eleven får information om detta inför ett sådant skolbyte.

Program

Reducerade och utökade program

En elev har läst mer än 2500 poäng i gymnasieskolan. Ska alla kurser ingå i slutbetyget?

Nej, eleven har rätt att välja vilka kurser som ska ingå i slutbetyget med vissa restriktioner, se nästa stycke (om eleven vill kan alla kurser ingå). Det är viktigt att eleven tillgodoses denna rätt eftersom det påverkar meritvärdet när eleven söker till högskolan. Se 7 kap. 9 § i gymnasieförordningen.

De restriktioner som finns är att kurser i kärnämnen och kurser i karaktärsämnen som är gemensamma för ett nationellt program samt kurser som är gemensamma i en nationellt fastställd inriktning alltid ska ingå i slutbetyget. Dessutom måste projektarbetet ingå.

Bestämmelsen om att gemensamma kurser inte får tas bort gäller bara nationella program och nationella inriktningar. För specialutformade program behöver endast kärnämnen och projektarbetet ingå i slutbetyget. För lokala inriktningar behöver kärnämnen, projektarbetet och de gemensamma kurserna för programmet, men inte inriktningen, ingå.

Elever i fristående skolor har också rätt att välja vilka kurser som ska ingå i slutbetyget om de har läst mer än 2500 poäng. För fristående skolor ska kärnämnen och projektarbetet alltid ingå i slutbetyget. Dessutom ska samtliga kurser som är obligatoriska i utbildningen ingå. Vilka kurser som är obligatoriska framgår av den fristående skolans beslut om rätt till bidrag. Se också svaret på frågan ["Kan ett slutbetyg ändras och kan eleven få ett nytt slutbetyg?"](#)

Kan man få slutbetyg i gymnasieskolan trots att man har reducerat ett kärnämne?

Ja. Det finns inte några begränsningar vad gäller vilka kurser man får bli befriad från undervisningen i och därmed få reducerat program. Däremot kan man inte bli befriad från projektarbete, se också svaret på frågan ["Kan man få slutbetyg i gymnasieskolan trots att man har reducerat projektarbetet?"](#)

Det är viktigt att betona att syftet med ett reducerat program inte är att en elev ska befrias från enstaka kurser som eleven upplever som svåra eller inte vill läsa. Reducering ska ske endast för elev med påtagliga studiesvårigheter för att eleven ska kunna klara övriga studier på det valda programmet. Studiesvårigheterna ska således ses i ett helhetsperspektiv och inte till svårigheter i en enstaka kurs eller enstaka kurser. Om ett reducerat program beviljas kan eleven befrias från kurser som motsvarar högst tio procent av det antal gymnasiepoäng som krävs för ett fullständigt program. (5 kap. 23 § i gymnasieförordningen)

Kan man få slutbetyg i gymnasieskolan trots att man har reducerat projektarbetet?

Nej, man kan inte bli befriad från projektarbetet och ändå få ett slutbetyg, eftersom projektarbetet inte räknas som en kurs i gymnasieförordningens mening och det är ”kurser” som man kan bli befriad från.

Det är viktigt att betona att syftet med ett reducerat program inte är att en elev ska befrias från enstaka kurser som eleven upplever som svåra eller inte vill läsa. Reducering ska ske endast för elev med påtagliga studiesvårigheter för att eleven ska kunna klara övriga studier på det valda programmet. Studiesvårigheterna ska således ses i ett helhetsperspektiv och inte till svårigheter i en enstaka kurs eller enstaka kurser. Om ett reducerat program beviljas kan eleven befrias från kurser som motsvarar högst tio procent av det antal gymnasiepoäng som krävs för ett fullständigt program. (5 kap. 23 § i gymnasieförordningen)

Kan man reducera ett program för en elev som har svårt med en enstaka kurs i till exempel engelska?

Ett reducerat program kan av rektor beviljas om eleven önskar det och har påtagliga studiesvårigheter som inte kan lösas på annat sätt. I första hand ska dock ett åtgärdsprogram upprättas och möjligheter ges till stödundervisning för eleven. (8 kap. 1 – 1a §§ gymnasieförordningen)

En elev som har påtagliga studiesvårigheter i kärnämnen svenska, svenska som andraspråk, engelska eller matematik har även rätt att läsa kurserna i dessa ämnen i etapper. (5 kap. 20 § gymnasieförordningen)

Det är viktigt att betona att syftet med ett reducerat program inte är att en elev ska befrias från enstaka kurser som eleven upplever som svåra eller inte vill läsa. Reducering ska ske endast för elev med påtagliga studiesvårigheter för att eleven ska kunna klara övriga studier på det valda programmet. Studiesvårigheterna ska således ses i ett helhetsperspektiv och inte till svårigheter i en enstaka kurs eller enstaka kurser.

Om ett reducerat program beviljas kan eleven befrias från kurser som motsvarar högst tio procent av det antal gymnasiepoäng som krävs för ett fullständigt program. (5 kap. 23 § i gymnasieförordningen)

Kan en elev ha både reducerat och utökat program?

Nej, det kan inte eleven ha.

Ett reducerat program kan beviljas av rektorn om eleven önskar det och har påtagliga studiesvårigheter som inte kan lösas på annat sätt (se 5 kap. 23 § gymnasieförordningen).

En elev kan av rektorn beviljas ett utökat program om eleven vill och antas kunna tillgodogöra sig undervisningen både på det fullständiga och det utökade programmet (se 5 kap. 22 § gymnasieförordningen).

Eftersom intentionerna med ett reducerat och ett utökat program inte båda kan vara uppfyllda för en elev kan eleven inte både reducera och utöka sitt program.

Utgångspunkten för om ett program ska anses vara reducerat eller utökat är definitionen av en fullständig gymnasieutbildning på ett nationellt eller specialutformat program som alltid är 2 500 gymnasiepoäng. Om eleven har färre gymnasiepoäng är det ett reducerat program och om eleven har fler gymnasiepoäng är det ett utökat program.

Detta kan också tillämpas för fristående skolor (jämför 2 kap. 2 a § och 2 kap. 9 § förordning om fristående skolor samt 7 kap.10 § punkt 3 gymnasieförordningen)

Det finns också en möjlighet att studera utifrån ett specialutformat program (se 5 kap. 4 a § skollagen och 2 kap. 18-19 §§ gymnasieförordningen).

Se också svaret på frågan ["Vad gäller vid övergång till ett specialutformat program inom gymnasieskolan och hur sent i sin utbildning kan en elev byta till ett specialutformat program?"](#)

Hur sent i sin utbildning kan en elev byta till ett reducerat program?

Detta är inte prövat av Skolverket. Ska eleven ha någon nytta av att få ett reducerat program för att klara sin gymnasieutbildning är det rimligt att beslut om reducerat program ges innan de kurser som eleven ska befrias ifrån har påbörjats.

Kan en elev läsa både tyska steg 3 och italienska steg 1 inom ämnet moderna språk och sedan välja bort tyska steg 3 i slutbetyget om eleven läser utökat program?

Det beror på vilket program och vilken inriktning eleven går på. På Samhällsvetenskapsprogrammet ingår moderna språk med 200 poäng i de gemensamma karaktärsämnena vilket innebär att tyska, steg 3 och italienska, steg 1 ska ingå i slutbetyget om eleven bara läst dessa två språk. På Naturvetenskapsprogrammet ingår moderna språk med 100 poäng i de gemensamma karaktärsämnena vilket innebär att eleven kan välja vilket av de två språken som ska ingå i slutbetyget. På övriga nationella program ingår inte moderna språk i de gemensamma karaktärsämnena och behöver inte ingå i slutbetyget.

Eleven kan rådgöra med någon på skolan för att få besked om vad som gäller för just hennes eller hans studieväg.

Specialutformade program

Vad gäller vid övergången till ett specialutformat program inom gymnasieskolan och hur sent i sin utbildning kan en elev byta till ett specialutformat program?

Ett specialutformat program ska i fråga om utbildningens nivå motsvara ett nationellt program och därmed kunna ligga till grund för fortsatt utbildning på högskolenivå eller för yrkesverksamhet. Det kan utformas individuellt för en elev eller gemensamt för en grupp elever. Styrelsen för utbildningen ska fastställa en

plan för varje specialutformat program. Om programmet är avsett för en grupp elever, ska styrelsen även fastställa program mål (5 kap. 4 a § i skollagen). Eleverna ska ha rätt till samma garanterade undervisningstid som gäller för elever på nationella program (2 kap. 18 § i gymnasieförordningen).

I tre tillsynsbeslut (Skolverkets beslut dnr 53-2002:4312, 53-2003:1304 och 53-2003:1305 riktar Skolverket kritik mot kommuner för att de tillåter elever att övergå till specialutformade program så sent i utbildningen att det strider mot avsikten att det ska finnas en plan för varje specialutformat program. Att elever ges möjlighet att byta ut en kurs för att de upplever den som arbetsam eller för att de misstänker att betyget på kursen kommer att sänka deras meritvärde kan inte anses vara förenligt med de bakomliggande tankarna för specialutformade program. Elever som har svårt för ett enstaka ämne och där eleven således inte kan sägas ha så stora problem med sina studier att denne kan beviljas reducerat program ska få stöd i sin utbildning enligt bl.a. 8 kap. i gymnasieförordningen.

Måste ett specialutformat program innehålla kärnämnen?

Ja, ett specialutformat program måste innehålla kärnämnen och projektarbete eftersom ett specialutformat program enligt 5 kap. 4 a § i skollagen i fråga om utbildningens nivå ska motsvara ett nationellt program. Det ska kunna ligga till grund för fortsatt utbildning på högskolenivå eller yrkesverksamhet.

Även ett specialutformat program kan reduceras eller utökas enligt bestämmelserna i 5 kap. 22 och 23 §§ gymnasieförordningen.

Kan en gymnasieelev i en fristående skola gå ett specialutformat program?

Nej. En fristående skola får inte anordna ett specialutformat program för en enskild elev.

Kan en elev som blivit beviljad ett utökat specialutformat program själv välja vilka kurser som ska vara med i slutbetyget?

Ja, det kan eleven. Kurser i kärnämnen och projektarbete ska dock alltid ingå i slutbetyget. Se också svaret på frågan [”En elev har läst mer än 2500 poäng i gymnasieskolan. Ska alla kurser ingå i slutbetyget?”](#)

Individuella program

Kan en gymnasieelev i en fristående skola gå ett individuellt program?

Ja. Från och med den 1 juli 2006 kan en fristående skola anordna ett individuellt program för en enskild elev.

På Skolverkets webbplats under Lagar och regler > Tolkning och vägledning finns mer information (www.skolverket.se/sb/d/467/a/6491).

Referenser

Författningar

Skollagen (1985:1100)

Lag (1993:802) om entreprenadförhållanden inom skolan

Förvaltningslag (1986:223)

Sekretesslag (1980:100)

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94).

Läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94). Utbildningsdepartementet 1994

Grundskoleförordningen (1994:1194)

Gymnasieförordningen (1992:394)

Sameskolförordningen (1995:205)

Specialskoleförordningen (1995:401)

Särskoleförordningen (1995:206)

Förordning (1996:1206) om fristående skolor

Förordning (1994:741) om gymnasiesärskolan

Förordning (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning

Förordning (2000:135) om kursplaner för grundskolan

Förordning (1991:1124) om avgifter för provning inom det offentliga skolväsendet

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 1997:29) om utformningen av slutbetyg i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2000:2 – 133) om kursplaner och betygskriterier i gymnasieskolan

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2000:134) om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2000:141) om betygskriterier för grundskolans ämnen

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2003:8) om kursplan för samiska i sameskolan och grundskolan

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2003:9) om betygskriterier för samiska i grundskolan

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2003:15) om utformningen av slutbetyg och samlat slutdokument i gymnasieskolan

Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2001:7) om sammanställning av uppgifter om slutbetyg för grundskolan

Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2004:23) för likvärdig bedömning och betygsättning

Propositioner och skrivelser till regeringen

Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning, skr. 2001/02:188

Vissa betygsfrågor m.m., prop.1994/95:174

Budgetprop. 2003/04:100

Övrigt

Likvärdig bedömning och betygsättning, Skolverket 2004

Grundskolan: Kursplaner och betygskriterier, Skolverket 2002

Grundskolan: Kursplaner och betygskriterier. Kommentarer, Skolverket 2001

Skolverkets beslut 1998-11-19. Ärende angående betygsättning och prövning av elever på Viktor Rydbergs gymnasium, dnr 1998:1231

Skolverkets beslut 2003-03-27. Betygsättning vid gymnasieskolan i Strängnäs kommun, dnr 53-2002:4312

Skolverkets beslut 2004-03-12. Anmälan avseende betygsättning av grundskoleelev vid Björkhagens skola i Stockholms kommun, Skarpnäcks stadsdel, dnr 51-2001:2805 och dnr 51-2001:3001

Skolverkets beslut 2004-06-14. Anmälan angående notering av oanmäld frånvaro i elevens slutbetyg för gymnasieskolan i Stockholms kommun, dnr 51-2004:379

Skolverkets beslut 2004-06-14. Anmälan angående beslut om att notera oanmäld frånvaro i slutbetyg på Danderyds gymnasium i Danderyds kommun, dnr 51-2004:378

Skolverkets beslut 2004-07-02. Riktad tillsyn avseende programstrukturer och tillämpningen av studievägar vid Huddingegymnasiet i Huddinge kommun, dnr 53-2003:1304

Skolverkets beslut 2004-07-02. Riktad tillsyn avseende programstrukturer och betygsättning vid Rudbecksskolan i Sollentuna kommun, dnr 53-2003:1305

Regeringsbeslut 2004-08-19 Ansökan om medgivande att sluta avtal om undervisning, U2004/3822/G

Regeringsbeslut 2004-08-26 Ansökan om medgivande att sluta avtal om undervisning, U2004/3165/G